

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható:

RUSSIA

AZ OROSZ BIRODALOM ISMERTETÉSE.

Irtá

D. MACKENZIE WALLACE.

Angolból fordította

Szentkirályi Mária.

A befolyó jövedelem a magyar írók segély-egylete javára fordítottik.

Két kötet.

Ára füzve 4 frt.

TARTALMA: I. KÖTET — A szerző előszava. — Az utazás Oroszországban. — Az éjszakai erdősegekben. — Ivanofka. — A falusi pap. — Orvosi tanácsokmány. — Egy régi jellemű paraszt-család. — Az éjszaki vidék parasztsága. — A mir, vagy falusi község. — Miképen tartotta fenn magát a község, és mi hatása lesz jövőre. — Finn és tatár faluk. A városok a kereskedői osztály. — Nagy-Novgorod ur. — A császári kormány és a tisztviselők. — Az új helybeli önkormányzat. — Földbirtokok a régi iskolából. — Földbirtokok az új iskolából. — A nemesség. — A társadalmi osztályok. — A haereticusok. (Eretnékek). II. KÖTET. A disszidensek, szakadók. — A pusztaság pásztornépei. — A tatár uralom. — A tatárok becsapása. — Idegen gyarmatosok a pusztaságban. — Szentpétervár és az európai befolyás. — Moszkva és a slavophilék. — Egyház és állam. — A krimi hadjárat és következményei. — A porok. — A porok felszabadítása. — A felszabadítás következményei. a) A földbirtokokra nézve. — A felszabadítás következményei; b) A parasztságra nézve. — Az új törvényeségek. — Terjesztése és a keleti kérdése. — A fordító zárszava.

Alapos és gyors segítség!!! minden betegségben!!!

Az egészség fenntartása legnagyobb részt a nedvek és vérek tisztítása és tisztántartása valamint a jó emésztésnek rejlik. — Ezen cél elérésére a legjobb és leghatásosabb szer

Dr. Rosa életbalsama.

Dr. Rosa életbalsama mindezen kívánatoknak a legkétségteljesebben megfelel; ez az összes emésztési szervek munkásságát előzi, egészséges és tiszta vért alkot, és a testnek az előbbi erejét és egészségét visszaadja. — Minden emésztési bajok, névszerint: étvágyhiány, savanyu felbőgés, felpuffadás, hányás, gyomorgörcs, bonyalkodás, aranyér, a gyomor étkekkel való túlterhelése stb. ellen a legbiztos és legjobbnak talált házi szer, mely magának a legrövidebb idő alatt kitűnő hatása miatt általános elterjedést szerzett.

Egy nagy üveg 1 frt. Féléveg 50 kr.

Sok száz elismerő levél megtekintése készen áll. Ez életbalsam bérmentes megkeresések következtében utánvétel mellett mindenfelé szétküldetik.

Tisztelt uram!

Nem mulaszthatom el, önnek köszönetemet nyilvánítani. Ném sok és óta heves gyomorgörcsökben szenvedett annyira, hogy minden 14 napon, de sőt gyakrabban is, ágyban fekvő beteg lett, s e mellett napjában többször ajúlási rohamok is környezték. Már kétkedtem a fölött, hogy egyáltalán életben marad. Egyik barátom tanácsára „Dr. Rosa életbalsam”-ból rendeltem meg egy palackkal. Több napi bevétel után e szer valóban csodálatos hatással bírt, s három hónap alatt a gyomorgörcs egyetlen egyszer egész gyöngén fordult elő, anélkül, hogy nőnnék, mint egyébkor, hányingereit lettek volna. Ajánlom minden hasonló bajban szenvedőnek e kitűnő szer.

Teljes tisztelettel Vysokoi P., molnár.

Staré, Morva-Trebnitz mellett.

Szives figyelembe vétel végett!

Minden kellemetlen félreértés kikerülése végett felkérem a t. cz. vevőket, mindenütt határozottan csak Dr. Rosa életbalsamát

kérni Fragner B. gyógyszerárától Prágában, mivel azt tapasztaltam, hogy némely helyen a vevőknek, ha csak egyszerűen életbalsamot kérnek, s nem teszik hozzá, hogy Dr. Rosa-féle életbalsamot, akarmilyen hatásművelő keverék lesz adva.

Valódi Dr. Rosa életbalsam kapható a főraktárban: Fragner B. gyógyszerárán, Prága, Kleinseite a Spornergasse sarkán 205. sz.

Magyarországban:

Budapest: Török József, gyógyszerész. Karan-szob: Müller Fülöp, gyógyszer. Makón: Nagy Adolf, gyógyszer. Csikos V. J. gyógyszer. Malacska: Friedrich János, gyógyszer. Hód-Mező-Vásárhely: Mieke Ferencz, gyógyszer. Miskolc: Dr. Csáthi Szabó István, gyógyszer. Pozsony: Heinrich Frig., és Schopper J. gyógyszer. Székesfehérvár: Diebálla György, gyógyszer. Szeged: Barcsay Károly, gyógyszer. Temesvár: Tarcazy István, gyógyszer. Temesvár, város: Jahner K. M. gyógyszer. A magyar királyhoz. Nagy-Szombat: Bogner Lajos. Szabadka: Jók J. gyógyszer.

Minden gyógyszerár, valamint a fűszerkereskedések legnagyobb része raktáron tartja ezen „Életbalsamot”. 5216

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ-FORRÁS

Elismert mint leghatásosabb valamennyi keserűvíz között. „Különösen enyhe íze és kicsiny adagolása által tűnik ki.” — Dr. Korányi tanár és k. tanácsos Budapestben. — „Könnyen vétethetik és a többi budai vizekhez aránylag kevesebb mennyiségben hat.” — Dr. Gebhardt, tanár és kórházi igazgató Budapestben. — „Még hosszabb használatnál sincs semmitféle káros hatása.” — Dr. Bamberger, tanár Bécsben. — „Sőt a bélnyákhártya izgatott állapotában is fájdalom nélkül hat.” — Dr. Leube tanár Erlangenben. Kapható minden gyógyszerár, valamint a fűszerárú-kereskedésben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

Magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárnál kapható

A házi nevelés.

Példákban előadva szülők, nevelők s különösen közsegi népkönyvtárak számára.

Irtá Zámolyi Varga Mihály.

A TESTI ÁPOLÁS. Ára füzve 1 frt 50 kr.

Arcz-kiütések,

pattanások, szétzörtán álló vörös, kemény, vagy gyenge- dőbe menő csomókák, fad- kadekók, fekete pontok zaro- ros bőrről, az orr rezes ki- ütési vagy vörössége csaltat- tatlannal gyógyíttatnak Rott- manner J. gyógyszerész szep- pítő vize által. Használati utasítással, alkalmazási sza- bályzat és tudományos tár- gyalással, egy üveggel 2 frt. bérmentesen küldve.

Megrendelésnél fölemlen- tendő: a kiütés, életkor, fog- lalkozás, táplálkozás, vala- mint hogy az illető erőteljes vagy gyöngye, s egyébként nem szenved-e.

Römhild (Thüringia). Rottmanner J., 5143 gyógyszerész.

Ca. és kir. szabadalmi magában nemében egyetlen hatáson

patkány- és egér-irtó szer.

Egy doboz ára 1 frt 50 doboz 5 frt o. e. Valódi per- sziai, minden

rovart irtó por.

Követlen, szál- lóirányú, vagy leg- tisztán növénykezesít- mény, csupán valo- gatott, jótállás mel- lett biztosan ható al- k-trészekből összeá- lított, méregmentes, mint a polos- kák, bolhák, mol, házi t- csék, eváblangar, hangyák stb. ket felölulhatatlan irtó szer gyanánt elismerve. dobo- zokban, minden doboz egy szórókészülékkel ellátva. 4 frt és 55 kr. 5 frt 50 doboz 25 frt o. e.

svábbogár (leimchen) irtó por.

1 csomag 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. o. e.

orosz-bogárt

(csotány-bogár) irtó por, dobozok 1 frt 50 dobozok 5 frt o. e. Teljesen méregmen- tes, biztos és gyöke- res hatású

molyokat és hangyákat irtó por.

E por nemcsak megövi a moly- és hangya-királyok ellen, ha- nem még biztosan és gyö- keresen ki is irtja a rova- rokat, ha az butorok, sz- nyegok, tárnokok, gyap- jukelmék, szőcsárkák, ko- csiba stb. hintetik. Dobo- zokban o. e. 1 frt 55 kr. és 30 kr.-jával.

poloska-irtó szer,

hátorok számára. Egy nagy üveg 50 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 1 frt 55 kr. o. e.

Földművelés hatáson

poloska-irtó szesz

falazat számára. Földnél, me- szelésnél vagy falak mészolá- sánál a festékek, mészbé vagy vakolatba keverésre alkalmas.

Egy pintes üveg 1 frt, 6 pintes üveg 3 frt. 1 pintes üveg légszoros egy közepnyiségű mosásra.

Elpusztíthat- lan meza- fujtatok, me- nyek segély- vel a rovar- moly vagy

orosz-bogár-por egy formán szét- szorítható, és a legkisebb hasa- dékokba belövelhető. Egy do- rab ára 50 kr. o. e.

Számos megrendelést vár: REISS B., 2097 magy. kir. szabad. vegyszerár gya- r Budapest, király-utca 47. l. em.

Fiókraktár: 5273

Thauer József urnál

Pesten, három korona-utca 9.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre — 12 frt / félre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt / félre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 3 frt / félre — 3 *

35-dik szám. 1879. BUDAPEST, AUGUSZTUS 31. XXVI. évfolyam.

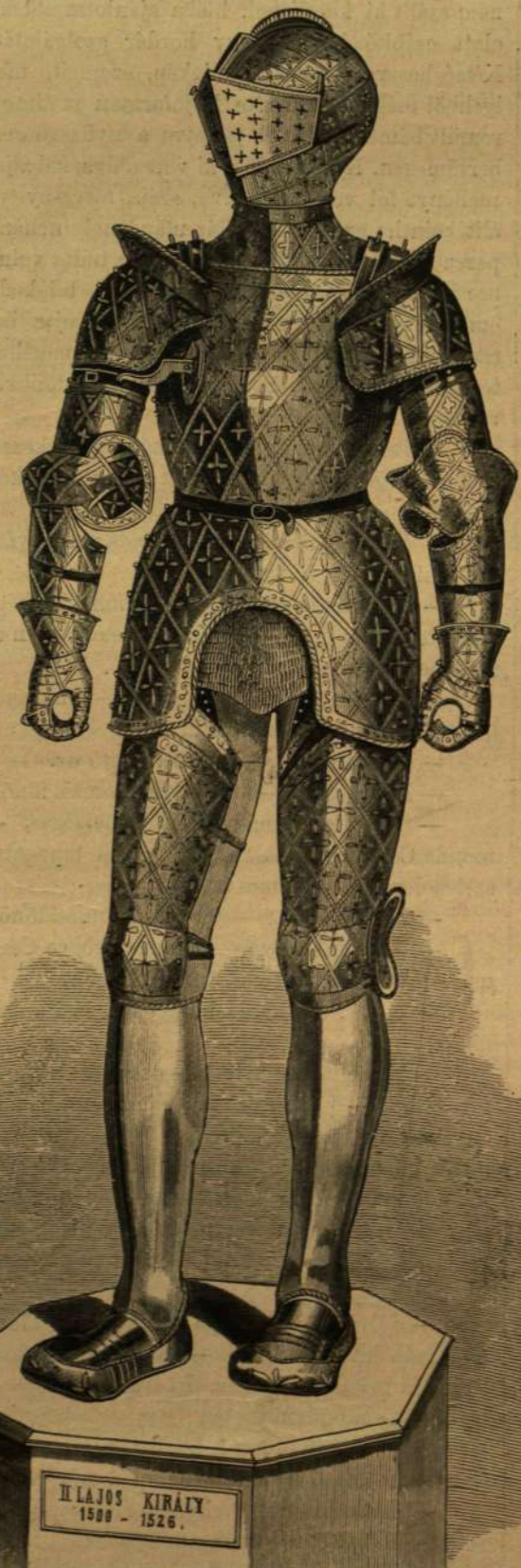
II. LAJOS VASPÁNCZÉLJA.

SZOMORUAN gazdag a magyar történet a gázszemlékekben. Ha minden napot gázszünnepül ünne meg, a mikor a magyar nemzet élete fá- jára fejszecsapás méretett, alig maradna a kalendáriumban nap megsíratatlan. Ha csak azokat az évfordulókat ünne is meg, a mikor halálának látszott a csa- pás s közelnek az enyészett, — tulszárnyalná a politikai nagy- péntek száma egyházi ün- nepeinket mind.

Azt mondják: historia ma- gistra vitae. A nagy nemzeti eseményekben rejlő tanúságo- kat fölfedezni, azokat meg is fogadni s magunkat az azokból levont jó tanácsokhoz alkalmazni: bizonyára ez volna leg- méltóbb módja a nemzeti nagy események megünneplésének.

De aligha nincs igazana- nak a mondásnak, hogy „a tör- ténelemből még soha egy nem- zet sem okult, multja szomorú eseményeiből sohse nem me- ritett annyi bölcseséget, hogy azokat a jövőben elkerülje”. Kivált ránk magyarokra alkalmazva igaz ez; mert ha nem volna igaz: hogyan következ- hetett volna ránk a muhi pusztá után Mohács, Mohács után Vi- lágos?

Valóban, igazana van Petőfi- nek: „Isten csodája, hogy még áll hazánk!” E három nappól egy is elég lett volna egy nem- zetet elpusztítani, pedig hány csapás érte ezenkívül is a ma- gyart! S azok legtöbbikét egy és ugyanaz az ok, egy és ugyan- az a nemzeti bűn idézte fe- jünkre, vaskövetkezéssel, úgy hogy az antik kor elkerülhe- tetlen fátumában kénytelen hinni az ember, mely e nem- zet feje fölét átokként neheze-

II. LAJOS KIRÁLY VASPÁNCZÉLJA.

dik. A kunok miatt duzzogó hatalmas olygarchák nem segí- tették meg IV. Bélát a muhi pusztán, Zápolya nem II. La- jost Mohácsnál s a hagyomá- nyos nemzeti visszavonás hozta ránk azt a sötét napot, mely Világostól vette nevét.

Ugyanaz a bűn mindenütt, szétzört vasszörnydarabokat talált bennünk az ellenség, melyek egy nyalábbá kötve ellenállhat- tak volna minden hatalomnak. A legveszélyesebb pillanatok- ban hasonlott meg önmagával az a nemzet, melynek egyesült akarata diadalt arathatott volna a pokol kapui fölött is.

Augusztus 13-án üljük meg Világos emléket, s 29-ike ime nyomába hozza Mohácsét. Nemzeti nagyság temetője mind a kettő.

A mohácsi huszonkétezer vértanu s köztük az utolsó nem- zeti király hős halála részvétet érdemelt ki, s az évforduló nap- ján nem keressük, mennyiben volt hibás a büszke Tomori maga is, — csak a szomorú esemény jut eszünkbe, az el- hullott daliák, a nemzet leti- port királyi, a futó király, ki fölött összecsap a Cseleptak hulláma s fenekére nyomja le a vaspánczél...

Lajos király holttestét két hét múlva találták meg és te- mették el Székes-Fehérvárott.

A mellékelt rajzban látható pánczélját a bécsi császári arze- nál fegyvergyűjteményében őrzik, s e pánczélra vonatkozólag Csetneki Jelenik Elektől a következő adatokat vesszük:

Hogy mikép került a bécsi arze- nalba, nem tudjuk. Valódsága okmányilag nem igazolható. De a gyűjteménynek már legrégebb jegy- zőkönyveiben is mint II. Lajos pán- czélja szerepel. Legnyomóssabb bizonyítékul szokatlan kicsinyiségét hoz-

zák fel. Magassága csekély s e mellett oly szűk, hogy alig 14—15 éves gyermeknek való; sulya 23 font, vagyis fele a rendes pánczélok átlagos sulyának. Lajosról tudjuk, hogy időtlen szülött volt, s általánosan hiszik, hogy fejlődésében mindvégig hátramaradt, bár a velencei követei jelentései épen az ellenkezőt mondják.

A pánczél kivert vaslemezéből készült; külső felülete egymást keresztező kidomborodó vonalak által apróbb négyszögekre osztatik. Mindegyik ilyen négyszög közepén aranyozott lombozatból álló négyszirmu virág van. A pánczélerek szelét edzett és aranyozott keret képezi, mellén s a vállt fedő lapokon összetűzött S E betűkkel. Ez a pánczél egyetlen főlirata, dr. Leitner magyarazata szerint magyarországi Sz.-Erzsébet monogramja. A középkorban ugyanis általánosan elterjedt szokás volt a védszentek nevét vagy jelvényét viselni a fegyverzetben. A diszes, alacsony taraju burgundi sisak nevezetes az által, hogy feltölthető rostélyva alatt egy második rácszata van. A hátat, kart és lábszárt fedő lapok a pánczélerekhez hasonló modorban vannak diszítve és szíjjakkal kapcsolattak egymáshoz. Az öltözékhez tartozó nyereg a bécsi császári nyereg-gyűjteményben őriztetik, rajta szinte az S E betűkből szerkesztett monogram látható.

Kivétel és épségére nézve egyike a gazdag császári gyűjtemény legszebb tárgyainak. Dr. Leitner az arzenáli fegyvergyűjtemény igazgatója a pánczélerek felső szelébe edzett egyfejű sas fiadalt, mely Nürnberg város címerei egyikében fordult elő — németországi munkának állítja.

Általános jellege II. Lajos korára, a XVI. század kezdetére mutat. Az előző század végével mentek ki a divatból a csuesives modoru pánczélok, melyeket csöbörölké — különféle phantasztikus ember-s állat-arcot utánzó sisakok, ujjatlan keztyűk, a lábfejekon hosszú csőrölké nyulványok s ennek megfelelőleg rengeteg sarkantyuk jellemeztek. A renaissance átalakító szelleme, mennyire az anyag merevsége engedte, a pánczélökben is változtatás szült. Az idomtalan sisakokat a diszes, u. n. burgundi sisakok szorítják ki, a keztyűk mozgatható ujjakat kapnak, a lábfejekon elmaradnak a szabad mozgást akadályozó nyulványok. A XVI. század második felében az egész pánczélök helyett gyűrűkből rákfark-alakuan szerkesztett pánczélerekák jöttek divatba, melyek fölött rendszeren hosszú, kaftán-alakú kabátot viseltek.

Később, a milyen arányban szorítja ki a löfegyver a nyilat, a kard és vitör a lovassági lánzsát, oly arányban vesztik a pánczélök jelentőségüket. Legtovább maradt meg a sisakok s a mellvasak, míg nem a modern hadviselés fölévének, a könnyű főlserelésnek s a gyors mozgásnak, ezek is áldozatul estek.

A virágok.

Ha meghalok, ragyogjon
A nap sirom felett
És panaszos szivemből
Virágok nőjenek.

Ők fűzzék koszoruba
Szivem történetét,
Szálljon fel illatukból
Édes virágbeszéd.

Örömem, ez kevés volt,
Legyen kis ibolya
S nárcisz a vágy, melyet nem
Érhettem el soha.

Árváska azt jelentse:
Bús volt és elhagyott:
S a tulipán: Panasz, vád
Helyett türt, hallgatott.

Ákácvirág susogja:
Ábrándozott sokat.

S a hársvirág: Szerette
Az édes álmokat.

Szefű legyen a mámor,
Mely szomjan égetett,
És halvány ősi rózsza
A bús emlékezet.

S mind, a mi most szivemben
Virágokkal rokon,
Támadjon mint virág új
Éltre siromon.

Virág e földön ügyis
Kevés jutott nekem:
Azért sirom virágos
És illatos legyen.

Reviczky Gyula.

Vasuti történetek.

Irta: **Csiky Gergely.**

II.

A pénzés tüsző.

A vonat csemettyüzugás, füttyülés, kiabálás, sipszók mellett czzammogott be ünnepelesen a fedett pályaudvarba. Az ajtókat kinyitották, az utasok egymásután ugráltak ki, csak Csató ur nem szállt ki kocsiából, hiába ajánlotta ablaka alatt csábító hangon egy hordár szolgálatát. Kétségbeesve nézett ki ablakán, szeméit, melyekből még alig törülte ki jóformán az álmat, rémült bámészkodással jártatva a nyüzsgő embertömeg. Nyakkendője ki volt oldva, kabátja, mellénye föl volt gombolva, szája tátva-nyitva állt, mintha az ijedt sikoltás után, mely néhány percz előtt kitért rajta, többé nem tudta volna becsukni. Végre elszórt némileg a toladó embertömeg, a kocsi ajtaját kezdtek újra becsapkodni, midőn Csató ur annyira magához tért tompa ámulatából, hogy az állomási főnököt magához kéréte.

A kívánt tisztviselő nemsokára megérkezett s nem a legnagyobb tekintetű veté az ablakon kinéző köpezős, szürke haju utazóra.

— Tessék kiszállni, — mondá mogorván. A vonat nem megy tovább.

— Addig nem szállok ki, — mondá kétségbeesetten Csató ur, — míg hivatalosan és tanuk előtt nem konstatáltuk a tényeket.

— Micsoda tényeket? mondá — haragos bámullat az állomási főnök.

— Megraboltak, — mondá Csató ur.

— Lehetetlen! — kiáltott az állomási főnök.

— Fájdalom, nagyon is lehetséges, — mondá Csató ur, vigasztalan areczal tapogatva széles derekát. — Nincs itt!

— Mi nincs ott? — kérdé az állomási főnök.

— A pénzés tüsző, — mondá nyögve Csató ur. — Tizezer forint volt benne. Eltűnt.

— Hová? — kérdé haragosan az állomási főnök.

— Ha én azt tudnám! — sóhajtott a kifosztott férfit. — Főnök ur, ez a pénz nem volt az enyém, földesuramnak hoztam fel, és azért szep-lőtlen becsületem érdekében addig ki nem szállok a kocsiból, míg hivatalosan és tanuk előtt jegyzőkönyvet nem vesznek föl a megtörtént rablásról. Tessék egy rendőrbiztost és két tanut hivatni.

— Jól van, — mondá az állomási főnök, fölébredt kíváncsisággal. — Az egyik tanu én leszek, a másik az ellenőr. Itt van a biztos ur is, tessék elmondani esetét.

Csató ur kinyitotta a kocsi ajtaját.

— Tessék besétálni, — mondá udvariasan.

— Hát a kocsiiban vegyük fel a jegyzőkönyvet? — mondá mogorván a biztos ur.

— Tessék kívül maradni, de én szep-lőtlen becsületem érdekében addig innen ki nem száll-

lok, míg hivatalosan és tanuk előtt nem konstatáltuk a rablás tényét, — mondá izgatottan Csató ur.

— Rajta hát, — mondá haragosan a biztos ur, kit épen egy pohár sör és pörkölt mellől hivatuk. Régi törvény, hogy a felsőbő mindig a publikum rabszolgája legyen. A pörkölt ugyan semmit sem ér fölmelegítve, az állott sör sem kitűnő ital, de a rendőrnek az is jó. Csak rajta!

E hivatalos fölhatalmazás után, Csató ur, kihajolva a kocsi ablakán, megkezdte fontos vallomását, mialatt a törvényes bizottság az ajtón kívül foglalt helyet a kocsi lépcsőjén.

— Mi a neve? — kérdé mogorván a biztos ur.

— Csató Bernát, — mondá reszketve Csató ur. — Tisztartó vagyok Saraglyai Dénes ő nagysága ligeti uradalmában és tegnap este —

— Hány éves? — kiáltott a biztos ur.

— Ötvenhat multam szent György napján, — felelt Csató ur, — és tegnap este —

— Micsoda vallásu? — folytató a biztos ur, ki nem zökkenve a hivatalos formalitásból.

— Római katolikus, — mondá Csató ur, — de Ligeten nincs templomunk, azért néhanapján a kálvinista paphoz járok tarokkálni.

— Nős vagy nőtlen? — szakítá félbe a biztos Csató ur hivallását.

— Tavaly ültem meg ezüstmenyegzőmet, — mondá Csató ur, — és tegnap este —

— Vannak gyermekei?

— Az ég nem áldotta meg házasságunkat magzatokkal, — felelt sóhajtván Csató ur.

— Gyanus, mondá komoran a biztos ur, a két törvényes bizonyásra tekintve, kik helyben-hagyólag köhögtek.

— Miért gyanus? — kérdé rémülten Csató ur.

— Jó, csak folytassa, — mondá szigorun a biztos ur. — Mi baja van? Miért kell most itt ülnünk a kocsi garádicsán?

— Tegnap este, — mondá Csató ur reszketve, — sürgőnyt kaptam a földesur ő nagyságától, hogy haladéknél tizezer forintra van szükségem az uradalmi pénztárból. Épen vacsoránál ültem vendégeimmel, mert feleségem névnapját tartottuk, a kit Juliannának hívnak. Van még több keresztnem is, de ezt szoktuk megtartani, mert nyárra esik és a vendégek könnyebben megjöhetnek vacsorára.

— Ugyan végezze be már vacsoráját és menjen tovább, — kiáltott türelmetlenül a biztos ur.

— Nem lehet kérem alássan, mert a vacsora alatt történt, — mondá izgatottan Csató ur. — A harmadik tál ételnél érkezett a sürgöny és még három tál volt hátra. El lehet mondani, hogy épen a vacsora közepén voltunk. A helybeli jegyző negyedszer emelt poharat feleségem egészségére, kecozintottunk, ittunk és nagyon jó kedvünk volt. Megjön a sürgöny, elolvasom. A tizezer forintot magam viszem fel — mondom feleségemnek — ugyanis személyes dolgom van ő nagyságával. Jól van — mondá feleségem — csak vigyázz egészségre és el ne veszítsd a pénzt. Ne féljen tensasszony — mondja az uradalmi pénztárnok — erős börtüszőbe tesszük az ezres bankókat és Bernát barátom derekára fogja csatolni. Csak ne csatolja szorosra — mondja feleségem — mert nagyon sokat evett, s a milyen kóvér ember, megüthetné a guta. Ezzel fölkerekedtünk, én, a pénztárnok és az ellenőr, s a kis irodába mentünk. Itt állt az erős Wertheimkassza; az iroda ajtaja vaspántokkal van ellátva, az ablakon keresztvasak állnak. Az ajtó mindig dupla zár alatt van; a pénztárnok is csak akkor lép be, ha nagy summa pénzt kell kiadni vagy bevenni, különben a nagy irodában dolgozik.

— Jöjjön már ki az irodából és menjen tovább! — kiáltott bosszusan a biztos ur.

— Nem lehet kérem alássan, mert itt történt, — mondá lázasan Csató ur.

— A nagy irodában vagy a kicsiben? — kérdé az állomási főnök.

— A kicsiben, — mondá izgatottan Csató ur. — A pénztárnok kiolvasott tiz darab ezrest; mind a tizezt összehajtvá a tüsző négy zsebébe raktuk; azután — követem alássan — levetkőztem, a tüszőt csupasz derekamra csatoltam, föltöltöttem, begomboloztam, és mind a hárman visszamentünk az ebédlőbe. Csak tessék tovább mulatni — mondom vendégeimnek — de nekem mennem kell, mert a vonat félóra múlva indul. Még egy pohár bort a szerencsés megérkezésre, mondja a jegyző, ki soha sem mulasztja el az alkalmat, ha toasztot lehet inni. Megtöltöttük tehát a poharakat.

— Igya már ki poharát és menjen tovább, kiáltott haragosan a biztos ur, félbehagyott pohár sörére gondolva.

— Kiültt a bucsupoharat — folytató Csató Bernát ur részletes vallomását — megcsókoltam feleségemet, kezét fogtam a vendégekkel, befogattam és kihajtottam a vasúthoz. Velem jött a kasznár és két uradalmi őrök, kik az egész uton énekeltek, hogy távol tartásuk a rablók. Az állomáson a kasznár azt tanácsolta, hogy külön alvó kocsit vegyek, mert ugyanis egész éjszaka utban leszek, s legalább nem kell felnem, hogy tolvajokkal kerülök össze. Az egyik uradalmi őrök tüstént a pénztárhoz ment jegyet váltani, a másik a kocsiba vitte táskámat, aztán mindketten fölségitettek, szerencsés utat kívántak, a kasznár meg egyszer utánam kiáltott, hogy vigyázzak „ama bizonyosra“ — nem mervén a tüszőt fenhangon említeni ennyi ember hallatára — a konduktor becsapta az ajtót, harmadikat csegették és elindultunk —

— Hála istennek, csakhogy elindultak már, — mondá türelmetlenül a biztos ur.

— Én is azt mondtam — folytató buskomoran Csató ur — és ledőlve szundikálni kezdek. Hanem ma reggel, midőn ide érve fölébredtem, és első gondolatra tüstént tüszőmhöz kapva észrevettem, hogy nincs többé derekam, akkor már nem mondtam azt, hogy hála istennek.

— Mikor aludt el? kérdé az állomási főnök.

— Azt hiszem, mindjárt utam kezdetén, — mondá Csató ur.

— Miért hiszi? mondá szigorun a biztos ur.

— Mert egy állomás nevét sem hallottam, — mondá Csató ur.

— Egyszer sem ébredt föl utközben? — kérdé az állomási főnök.

— Nem emlékszem, — felelt Csató ur.

— Nem vette észre, hogy álmában háborogta volna valami? — kérdé az állomási főnök.

— Nem — semmi — mondá Csató ur elgondolkozva. De igen — mégis — egyszer úgy éreztem, hogy erős léghuzam jö rám.

— Honnan jött a léghuzam? — kérdé szigorun a biztos ur.

— Azt hiszem, a nyitott ablakokból, — mondá Csató ur.

— Mért nem csukta be az ablakokat, ha nem szereti a léghuzamot? — mondá bosszusan a biztos ur.

— Tisztán emlékszem, s a kasznár és a két uradalmi őrök is látta, hogy Ligeten mind a két ablakot felhuztam és a függönyöket lebocsátottam, — mondá izgatottan Csató ur. — S midőn ide érkeztem, a két ablak még mindig fel volt huzva s a függönyök le voltak bocsátva.

— Honnan jött hát a léghuzam? — kérdé gyanakodó fejrázással a biztos ur.

— Bizonyosan, mikor a rabló kinyitotta az ajtót, — mondá az állomási főnök.

(Folyt. köv.)

Uj miniszterek Ausztriában.

Az osztrák örökös tartományok kormányváltáson mentek keresztül: a Stremayr-kabinet lemondott, s Taaffe gróf bizott meg az új kabinet megalakításával.

A változást sokféle kommentárral kísérték a politikai lapok. Soká tartotta magát a vélemény, hogy ez több egyszerű kormányváltásnál s hordereje sokkal messzebbre terjed. Voltak, kik rendszerváltozás, vagy épen alkotmányváltás előjelét látták benne, mely végeredményeiben még a dualizmust s az egész 1867-ki közjogi kiegyezést is fenyegeti. Taafféról nem volt titok, hogy erőlködéseket tesz a csehek eddigi passzivitásukból kizavarni s jelentékenyebb engedményektől sem vonakodik, hogy őket a reichsráthba lépésre rábírra. S e törekvése sikerült is, a csehek meg vannak nyerve. Mindazonáltal úgy látszik, hogy a rémhérgek forrása egyszerűen oda vezethető vissza, miszerint az új kormány csakugyan egy olasz miniszterium kezebe veszi át a kormányrudat, mely az Ausztriában eddig uralkodó u. n. alkotmánypártnak volt kifolyása s mely a kiegyezési műhöz s az osztrák törvényhozásban a német elem szupremáciájához ragaszkodott, de mely önmagában meghasonlott s kivált a külügyek terénben határozott ellenzékét is képezett. Miért kellett volna lemondania, ha annak az iránynak megtartása volna tervben, melyet az alkotmánypárt követett? s miért kellett lemondani az eddigi kormányfőneknek, ha nagyobb szabású változások nem vétetnének ezébe?

Igy okoskodott a közvélemény kivált Magyarországon s e következtetést megerősíteni látszott az is, hogy az új osztrák kabinet kinevezésével egyszerre vett határozott alakot Andrassy távozásának híre a külügyek vezetéséről.

Mind abból azonban, a mi az új kormány és elnökének nyilatkozataiból eddig kiszivárgott, az látszik kiderülni, hogy az osztrák kormányváltás nem bir azzal a horderevel, melyet annak némelyek az első pillanatban tulajdonítani hajlandók voltak. A cseheknek tett engedmények nem oly természetűek, hogy a fennálló viszonyokat fenyegethették, — Andrassy távozása pedig alig áll okbeli kapcsolatban az osztrák váltással. Egyszerű koalícionális miniszteriumról van szó, melyben az alkotmánypárt, — ha csak a három üresedésben hagyott miniszteri tárcza várható betöltése mást nem bizonyít — meg fogja tartani tulsúlyát; Andrassy utódja pedig nem lesz más, mint oly államférfi, a ki Andrassy politikáját magáévá teszi s azt a megkezdett irányban folytatni hajlandó.

Legvalószínűbbnek látszik, hogy a kormányváltás Ausztriában épen a külügyek miatt vált szükségessé. Az alkotmánypárt korifeusai, élükön Herbsttel, kit szeretnek osztrák Deák Ferencnek nevezni, hatalmas ellenzékét képeztek az okkupacionális politikával szemben s azt a legközelebbi delegációokban csaknem megbuktatták. Az okkupacionális politikájának folytatása pedig el van határozva, de ennek támogatását a többségben volt alkotmánypárttól — annak eddigi magartásából következtetve — egész bizonyossággal várni nem lehetett. Szükséges volt tehát oly többségről gondoskodni, mely a foglalkási politikát biztosítsa. Erre pedig legalkalmasabb módnak mutatkozott bevenni az alkotmányos közreműködéstől eddig tartózkodó csehek és morvákat, kik a szláv elem növekedésétől az osztrák-magyar monarchiában már nemzetiségüknek fogva sem idegenkedhetnek s kik a galicziai képviselők nagy részével csakugyan többségre segíthetik azt a pártot, mely az Andrassy által inaugurált politikát helyesli.

A belügyek, a monarchia két állama közti viszony tehát — legalább egyelőre — nem lesznek alterálva az új kormány által. Hogy azonban később mi lesz s a terjeszkedési politika végeredményében mire jut, — hogy a megváltozott neizetiségi számarány nem fogja-e majd érinteni azokat az állapotokat is, melyeket Taaffe és kabinetje most érintetlenül föntartani ígerekzik: az aztán más kérdés, melyre csak a jövő adhatja meg a feleletet.

Annai bizonyos, hogy az új kabinet oly különböző, mondhatnók ellentétes elemekből van összealkotva, hogy abból valamely határozott irányt előre kiolvasni szinte lehetetlen.

Stremayr, a megbukott kabinetelnöke szinte tagja az új miniszteriurnak. Már ez maga oly jelenség, mely meglehetősen tévedésbe ejthet

minden kombinálást. Igazi alkotmányos viszonyok között a megbukott miniszter az ellenzéken foglal helyet. Ausztriában azonban sok minden lehető, a mi rendes körülmények között természetellenes.

Dr. STREMAJR KÁROLY 1822-ben született Grácban s már jogász pályája alatt, valamint tanulmányai befejezte után, élénk részt vett ama politikai mozgalmakban, melyek Metternich minden övintézkedéseire daczára oly elemmentáris erővel szivárogtak át Németországból Ausztriába a negyvenes évek közepén, hogy 1848-ban hatalmas kitérésben nyilatkozzanak. Stremayr képviselővé választott az első német országgyűlésbe s Giskra mellett foglalt helyet a bal cenztrumon. Az ifjú politikus szép jövőnek nézett elébe, de a szép álom, hogy a német birodalom a szabadság által ujja szülessék, ép oly hamar elszórt, mint a mily hirtelen támadt vála. Az osztrák képviselőket az 1849. apr. 5-ki rendelet visszahívta Frankfurtból, Stremayr is visszatért Grácba s a juszticia szolgálatába lépett s oly szorgalommal dolgozott, melytől soha sem lett volna politikus. Csak a Bach-rendszer megbukása után kezdett ismét gondolni a közügyekkel s Rechbauerrel együtt a stájer főváros és Stiria érdekeiben működött, s fötörvényszéki tanácsosi teendői mellett nagy tevékenységet fejtett ki a stájer tartományi gyűlésben, mire nemsokára a reichsráthba választották.

A polgárminiszterium kinevezésével elhagyta az igazságszolgáltatás terét s mint belügyi miniszteri tanácsos belépett egykori társa, Giskra miniszteriumába. 1870-ben válság ütött ki a polgárkormányban, Taaffe, Potocki, Berger kiléptek a kabinetből. Ekkor lett Stremayr miniszter, elvállalván a vallás- és közoktatásügyi tárczát. Az újalakított kabinet azonban csak két hónapig maradt kormányon, Potocki következett utána és — Stremayr ebben is elvállalta a vallás- és közoktatásügyi tárczát. Potocki távoztával, Hohenwarth alatt, Stremayr minden élesebb színezetű politikai tevékenységtől visszavonta magát, s midőn 1871. novemberben Auersperg Adolf herczeg bizott meg új kabinet alkotásával, — Stremayr ismét elvállalta a már két ízben viselt tárczát. Ez állásában sok és heves támadásnak volt kitéve, mindazonáltal érdemei az osztrák közoktatásügy előmozdítása körül el nem vitathatók. Engesztelő szerepet játszott a sokszor éles ellentétek között s így történt, hogy midőn az Auersperg-kabinet lelépett, nem volt tervben oly miniszteri lista, melyből a Stremayr neve kimaradt volna. Sőt midőn Taaffe hiába kísérelvén meg az új kormány megalakítását, megbízatását visszavetve az uralkodó kezébe, a mindenre alkalmas Stremayr mindjárt elöttebe lépett s kezébe vette az új miniszterium megalakítását, rábírván Taaffét, hogy a belügyi tárczát vállalja el, míg ő maga a kultusz mellett a minisztertanács elnökségét is megtartotta.

Ugy látszik, elpusztíthatatlan ember, a mit bizonyít az is, hogy a Taaffe új kabinetének is tagja maradt mint igazságügyi s ideiglenesen kultusz-miniszter. De épen azért, mivel már annyiféle helyzetbe tudta magát beletalálni, neve nem kölcsönöz az új kormány határozott jellegét.

Annál tarkábbnak tűnik föl az új kabinet, ha tekintjük ama új nevek viselőit, kik annak alkotásában részt vesznek.

B. KORB-WEIDENHEIM KÁROLY, az új kereskedelmi miniszter 1836. ápril 7-én született. Csehországi nagybirtokos. Mint a felozlott „hazafias gazdasági társaság“ és tartományi művelődésügyi tanács tagja, sok érdeme van Csehország mezőgazdasága körül, de a kereskedelmi téren még unozek s tehetségének ez irányban nem adta jelét. Taaffe szemében grata persona, mivel a Hohenwart-rendszer alatt a jobboldal felé szított, ámbar e rendszer bukása után bűnbánólag visszatért az alkotmánypárthoz. Az utolsó parlamenti viták alatt nagy hévvel lépett föl Bosznia elfoglalása mellett, s rajongó hibe volt Andrassynek és politikájának. Legutóbb sokat tett a csehekkel való kiegyezés létrehozására. — Családjá a hetéves háboru idejében emeltetett nemesi rangra. Őt magát 1866-ban választotta a csehországi tartománygyűlésbe a pilseni kereskedelmi kamara, reichsráthi képviselő pedig 1876-ban lett.

GRÓF FALKENHAYN GYULA az új földmívelésügyi miniszter 1829. febr. 20-án született Felső-Ausztriában, hol nagybirtokos. Neje után sógora

az uralkodó főkamrásának, gr. Crenneviellenek. Falkenhayn eddig mint a klerikális és ultramontán „Vaterland” című lap munkatársa s az osztrák pénzügyeket fejtegető — különben igen képes becű — két röpirat szerzője volt ismeretes. A két röpirat célja bebizonyítani, hogy az utolsó hat év alatt uralkodott pénzügyi rendszer károsatos, mivel a kiadások tetemesen meghaladják a bevételeket. Ezt minden ember tudja; de Falkenhayn a pénzügyi romlást nem a hadseregbe ölt roppant összegek improduktív beruházásában keresi, hanem az igazság-, közigazga-

ter-hazánkfa”) kinevezésében nagy engedményt látnak. Prazsák Olmützben végezte jogi tanulmányait, ügyvéd lett s 1848-ban képviselővé választott a morva tartománygyűlésbe, hol a földterhermentesítési bizottságnak volt előadója. A birodalmi gyűlésben, hová csakhamar belépett, a szláv jobboldalhoz tartozott, de ott különleges morva álláspontot foglalt, ellensége volt Cseh- és Morvaország egyesítésének. A bizottságokban és osztályokban nagy tevékenységet fejtett ki, jegyzője volt a közoktatásügyi bizottságnak. A birodalmi tanács feloszlatása után visszatért

követett, valahányszor nem nemzetiségi, kivált jogi kérdésekben szót emelt.

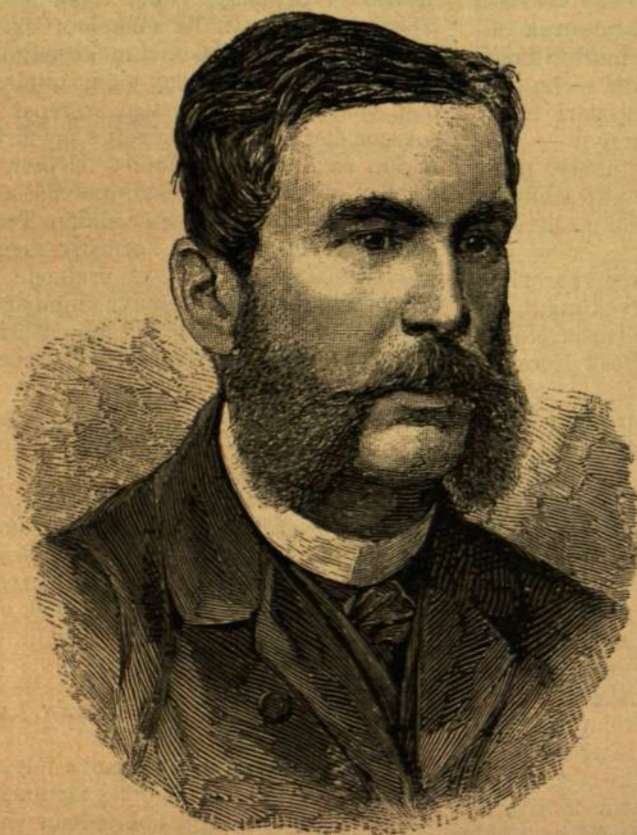
Ez alkalommal bemutatjuk a Taaffe-kabinetnek e négy tagját, főleglytén, hogy annak ezeken és a lapunk egy előbbi számában ismertetett elnök-miniszteren, Taaffen kívül tagjai még: Horst báró, honvédelmi, Ziemiakowszky Florián, tárczanélküli miniszter, s Chertek Emil, a pénzügyminiszterium vezetője, míg három tárca még betöltésre vár, a mikor is talán határozottabban lesz fölismerhető az új kabinet politikai színezete.

GRÓF FALKENHAYN GYULA, főmívelési miniszter.

Dr. PRAZSÁK ALAJOS, tárca nélküli miniszter.

BÁRÓ KORB-WEIDENHEIM, kereskedelmi miniszter.

Dr. STREMYR KÁROLY, igazságügy- és kultuszminiszter.

AZ ÚJ OSZTRÁK MINISZTERIUM TAGJAI.

tás- és közoktatásügyre tett költségekben, melyekben szerinte sokat lehetne megtakarítani. Kivált az iskolák költsége szurja szemét, mint minden ultramontánnak. Falkenhayn egyetlen tagja a kabinetnek, kinek határozott iránya és színezete van és pedig a klerikális-föderalistikus.

Dr. PRAZSÁK ALAJOS tárca nélküli miniszter Magyar-Hradison született Morvaországban 1820. febr. 21-én. Ennek jutott leginkább a földadat, a bensőbb érintkezést a duzzogó csehekkel előmozdítani, kik a „miniszter-rodák” („minisz-

ügyvédi praxisához s hivatalának élt Brünnben egész 1861-ig, a mikor is a morva tartománygyűlés a reichsráthba választotta, hol Rieger és Brauner oldalán a federalisták mérsékeltbb árnyalatához tartozott. 1868-ban, valamint a cseh képviselők, úgy ő is visszavonult a reichsráthtól honfitársaival s 1873-ig a passzív ellenállás politikáját követte, míg végre a közvetlen választások behozatalával a néphangulat választások engedve, belépett a reichsráthba, hol az u. n. jogpárthoz tartozott, mely Hohenwart gróf vezetése alatt állt, de a hol Prazsák mindig mérsékelt irányt

A brüsszeli jótékonyági ünnepélyről.

Lapunk 32-ik számában közöltünk jelentést arról az ünnepélyről, melyet Belgium fővárosában aug. 3-án a szegedi és frameriesi szerencsétlenség által sujtott családok fölségelésére rendeztek, s mely oly fényesen sikerült. Multkori jelentésünk leginkább az ünnepélyen rendezett hangversenyyel foglalkozván, ezuttal némi pótló adalékokkal kívánunk járulni a szép ünnep leírásához.

A brüsszeli nagy park ez alkalomra nagy-

A SZEGED ÉS FRAMERIES JAVÁRA RENDEZETT ÜNNEPÉLY A BRÜSSZELI PARKBAN.

A PLACE ROYALE S A FLANDRIAI GRÓFOK PALOTÁJA BRÜSSZELBEN.

söntés (mérőhely) van. Az asztalokon kenyér s dohány van, gyufa helyét aczél s kova képezi; hirlapok helyett 16—18. századbeli krónikák vannak falakra; poharak s palaczkok nincsenek, hanem kupák s kancsók s a pinczerek is középkori öltözetben szolgálnak fel. Egy szóval az egésznek szinpadji jellege lesz.

Görögország lakosságának száma. Görögországban a népszámlálást most fejezték be. 1870-ben volt 1,457,894 lakos, most van 1,679,775. — 1838-ban, az első népszámlálásnál, csak 850,000 ember lakott Görögországban, tehát számuk jóformán megkét-

Sándor az ind királyt legyőzte, elvett tőle egy nagy elefántot, mely a királyt vitézül védelmezte, elnevezte az „Atyax“-nak és a napistennek szentelte őt, nyakába egy papírt függesztvén e felirattal: „Sándor, Jupiter fia, Atyaxot szenteli a napistennek!“ Ezután eleresztette az elefántot. Ugyanazon elefántot élve találták még 354 évvel később is. Disznók is megéri a 30 évet; lovak 62 évig is éltek már, de átlagos kornak 20—25 év. Tevék gyakran 100 évesek lesznek. Szarvasok is soká élnek, míg birkák ritkán haladnak a tizedik éven felül, a tehének 15 évig is megélnék. Cuvier az állítja, hogy a csethalak néha

mig az Alhambra oly állapotban van, mint századokkal ezelőtt.

Kecskék által vont vasutat készítettek Rómában a Pincio hegyen a gyermekek számára. E hegyen van tudvalevőleg a rómaiak legnevezetesebb mulatóhelye.

Az amerikai utazók száma ez évben sokkal nagyobb, mint volt ezelőtt. Juliusban volt nap, midőn New-Yorkból öt gőzhajó indult el 800 turistával, kik mindannyian utazni indultak az óvilág felé.

Menelek, Shoa derék királya Abyssinia déli részén, kinek a pápa nemrég arany koronát küldött

„AZ ÁRVIZ.“ — PORTAELS J. F. KÉPE, MELYET A BRÜSSZELI SZEGEDI SEGÉLY-ALAP JAVÁRA AJÁNLOTT.

szerződött. Athenben, hol 50 év előtt még oly kevesen voltak s Piraeus külvárosa nem is létezett, most 74,000 lakos van (1870-ben 48,000); Piraeusban 22,000 (1870-ben 11,000). A népesség gyors szaporodása ennél fogva szemmel látható.

Különbő állatok életkora. Egy angol állattani mű következőket írja az állatok koráról: A medve ritkán él 20 évig, a kutya és farkas is csak 20 éves lesz, a róka 14—16 éves. Oroszlánok soká élnek; egy „Pompey“ nevű él Londonban 70 esztendeig. A spanyol lapok összesítették azt a mór kapuval, melyet csakugyan komoly veszély fenyeget,

1000 évig élnek. Bécsben halt meg egy sas 104 éves korában. A hollók is gyakran 100 évig élnek. Hatyutya 300 esztendő is érnek nem ritkán. Mallerton nevű angol egy 290 évig élt hattyu csontvázát bírja.

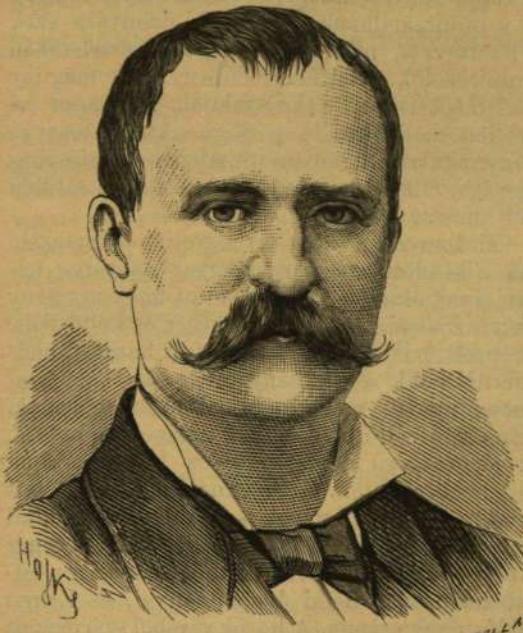
Vegyteni tintával készített torzrajzok divatosak lettek Párisban. A rajzot csak szivárnál vagy más helyen megmelegítve lehet a papíron látni két körvonalokban, de a mint a papír ismét meghidegedik, a rajz eltűnik.

Az Alhambra nem volt semminemű veszélyben. A spanyol lapok összesítették azt a mór kapuval, melyet csakugyan komoly veszély fenyeget,

legközelebb tudatta az angol rabszolgáskor-ellenes társulattal, hogy a rabszolgakereskedést egész birodalmában szigorúan betiltotta. Az oklevél Amhariában kelt s a király nagy pecsétjével van ellátva.

A grönlandiakból nagy csapat, mintegy 464 személy, érkezett nem rég Minnesotára New-Yorkon át s az előbbi helyen gyarmatot akarnak alapítani.

Napoleon herczeg westminsteri szobrának elkészítésével Boehm szobrász bizott meg. A szobor életnagyságu lesz s herczegét kezében kivont karddal védelmi állásban tünteti föl.

LAURENÇON.

Francia vendégeink.

Az utóbbi években a főváros gyakran volt szíves és előzékeny házigazdája külföldi vendégeknek; sőt kereste az alkalmat, hogy a nyugati civilizáció ama határsorompójának átépítésére bírjon többeket, melyet mindjárt Bécsnél szeret fölállítani a civilizatori vámorok önértékének ébersége. Hadd tudják meg minél többen, hogy bennünket semmiféle kínai fal nem választ el a művelt világtól, s hogy nálunk nem ugy van, és nem azt lehet tapasztalni, a mit elterjesztettek felőlünk annak bebizonyítására, hogy az a bizonyos választóvonal, mely a műveltség csörgedező forrásait tőlünk ellenkező irányba téríti, csakugyan ott van a hol állítják: országunk határán.

A bécsi kiállítás nemzetközi juryjének tömeges meghívása, a statisztikai kongresszus, az őstörténelmi és régészeti kongresszus mind oly kiválóbb alkalmak voltak, melyek nemzetközi érintkezésbe hozták hazánkat a minket csak ellenszenves leírásokból, meg a vasuti kocsi ablakaiból ismerő külfölddel. Megkülönböztető figyelemmel fogadtuk a tiszteletreméltó testületeket. E tiszteletet megalatták egyesek is, akár Angliának trónörököse volt ez, akár pedig a szemlélő és kutató tudós, ki talán valami fölfedező vagy élénk érzetével jött idáig. Lett hasznunk belőle, hogy színről színre láttuk bennünket.

Nyilvánult ez már a külföld közlönyeiben, hol többé nem egészen az elfogultság az irányadó, ha felőlünk kell szólni. Nyilvánult legközelebb, és pedig fényesen a szegediek szerencsétlensége iránt tanusított páratlan részvétben. A vész első hírére azok közül számosan hallatták buzdító szavukat, kik mint a bécsi nemzetközi jury vagy a kongresszusok tagjai időztek nálunk. Tolmácsolták a szerzett meggyőződésekből, hogy nemcsak a szerencsétlenség érdemli meg a részvétet, hanem a kultúra is, melyet a balvégzet sújtott; a műveltségben előhaladó nemzet, melynek egyik tösgyökeres fészket rombolta el a pusztulás.

Francia vendégeink zajos ünnepeltetésének is megvan élénk viszhangja a párisi sajtóban, s ugy szólván napi rendre került ott, hogy beszéljenek Magyarországról, s a kedvező benyomások formáit mélyebbre és szélesebbre vessék.

Vendégeink figyelmesen körültekintettek, mert érdeklődtek minden iránt. Gondosan kérdőzködtek, felvilágosításokat kértek, s a tapasztaltakat följegyezték. Rops hirlapíró egészen tele írta jegyzőkönyvét. Lafond is sok jegyzetet készített. A zajos ünnepélyek után fölkeresték a közintézeteket, meglátogattak művészi köröket, s egyáltalában minél több oldalról igyekeztek megismerni viszonyainkat, társas és művészi életünket.

A tapasztalatok legmeghatóbb helye maga Szeged volt, város nélküli polgáraival, tűzhely nélküli vezérletével, megpróbált, udvarlásait, s az egész embert, ki nemzete teljes mozgékonyágát elhozta magával s ezen felül még az írók és művészek liktető verkeringéséből is megnyerte a megillető részt.

hála és köszönet leggyöngédebb kifejezését találták, a minőre csak értelmes öntudat képes. A sárhalmazok és szétrombolt házfedelek megnépesültek a köszönet-mondóktól. Látták szeretlen romlást, de szívét, esztét mindenkinek helyén találták, kezét pedig a munkán. A nép jelleme hatalmasan kiemelkedett az izzap és rom közül. A szerencsétlenek viselték a csapást, de büszkén, és dolgoztak serényen. A szétomlott házakat még nem lehetett fölepíteni, de az udvarok már tiszták, mutatva a csinoság és rend iránti érzéket. Az iparosoknak nincs műhelyük, de a fából rótt fészerek alatt azért foly a munka, s a szegedi dolgos menyecske a barak-sátorok alatt máris ott ül varrógépe mellett.

Augusztus 24-ikét töltötték Szegeden. Gouzien, ki gyöngékedett, még egy napra ott maradt Munkácsyval együtt, a ki szintén megtekintette a pusztulás helyét. A többiek visszatértek Budapestre, s megjött másnap Gouzien is, még mindig gyöngékedve, ugy hogy e miatt társai is elhalasztották az elutazást, s csak e hó 28-án távoztak el: Gouzien és Rops Velenceze felé, Lafond Bécsen át. Laurençon még pár napig itt marad, hogy a politikai viszonyokat tanulmányozza.

Vendégeink közül most Laurençon-t és Rops Feliciént mutatjuk be, Budapest Koller K. tanár által készített fényképek után. Laurençon a párisi bizottság küldöttje, Gouziennel együtt, ki már megismertettünk; Rops pedig a világ egyik legnagyobb hatalmasságának, a sajtónak képviselője, még pedig nemcsak tollal, hanem rajzonnal is.

Laurençon a szegediek javára Párisban alakított gyűjtő bizottság egyik kezdeményezője, ki melegen szólalt föl mindenütt, hogy a szerencsétlenek érdekében részvétet keltsen, s aztán tevékenyen is működött a siker érdekében. A párisi bizottság is őt küldte el egyik képviselőjének az „Arroganté“-ünnepélyre. Laurençonnak is vágya volt ez, hogy személyesen fejezhesse ki rokonszenvét és köszönetét Magyarországon, ama testvéri szeretetért, melylyel Magyarország segélyezte a francia-német háboru alatt a francia foglyokat. A háboru alatt Laurençon a Hautes-Alpes megye mozgó csapatait vezette, s midőn Cambrids tábornok vereséget szenvedett, ő és katonái hadi fogságba jutottak, Bajorországba szállították, s e szomorú napok alatt részeseültek Magyarországból jövő segélyben.

Laurençon körülbelül 36 éves férfi. A küldöttség nevében mindig ő szólt. Szeretettel elkövetkező modora emlékezetes marad mindenütt, a hol megismerték. Tagja a francia képviselő kamarának, hová 1878-ban Briançon város küldte. A balközép soraiban foglal helyet, a köztársaságiak közt.

Vagyonos és régi családból származott, s összeköttetéseit házassága is gyarapította. Képességei és összeköttetéseit által könnyen juthatna előkelő állásokhoz, de tanulmányai bevégezte után visszavonult a Hautes-Alpes megye hegyei közé, és szülőföldjén esőndben élt, de a vidék javára tevékenyen működve. A háboru alatt áldozatkészséggel és karjával járult a honvédelem szervezéséhez, s maga is a csatáért ment. Szülőföldjén népszerű férfi, s az ezzel járó bizalom küldte két év előtt a parlamentbe.

A mély rokonszenv érzetével jött Magyarországra, s itt léte alatt meggyőződéses is tudta azt kifejezni. Bizonyosak lehetünk, hogy a jelenásban, melylyel a párisi bizottságnak küldetéséről ad számot, a megerősödött rokonszenv hangja fog nyilvánulni.

Rops Felicien író és festő, s akár egyik, akár másik, mindig egyformán szellemes. Társalgás közben egyesül aztán benne mind a kettő. Nálunk nagyon megszerették élénk elbeszéléseit, pattogó elmeszést, pohárköszöntőit, udvarlásait, s az egész embert, ki nemzete teljes mozgékonyágát elhozta magával s ezen felül még az írók és művészek liktető verkeringéséből is megnyerte a megillető részt.

A „Figaro“-t, tehát azt a lapot képviselte nálunk, melynek szerkesztősége a párisi ünnepélyt létesítette és mindennap egy-egy vezércikk által készítette elő rá a párisiakat, kikre a „Figaro“-nak oly nagy befolyása van. Rops most értesíteni fogja a párisiakat a Budapest történetéről és a Szegeden látottakról. Leírja és le is rajzolja. A hol megfordult, mindenütt jegyzett és vázlatokat készített. A rajzok egy részét is a „Figaro“ fogja közölni.

Rops éjszaki Franciaország szülőltje. Hosz-

Rops.

szabb időt töltött Belgiumban is, hol az „Ulspenpiegel“ lapnak készített képei által tünt föl. Pár éve, hogy visszatért Franciaországba, hol egy nagyobb festményt csakhamar közérdekeltséget ébresztett. Egy temetési jelenetet tünt föl ez a wallonknál.

Könnyebb faja rajzait „Tableaux parisiens“ czim alatt most készülni kiadni egy füzetben; könnyed, eleven és elmés czikkeit pedig a „Figaro“ szokta közölni. E lapban meg találkozni fogunk vele, mert sokat akar írni a tapasztaltakról és rajzolni a látottakról.

A történelmi társulat nagygyűlése Maros-Vásárhelyen.

E hó 22-én érkeztek meg a történelmi társulat tagjai Maros-Vásárhelyre, a székelyföld vendégszerető fővárosába, mely ünnepélyesen várta őket. Zászlók lengtek, kocsi vonultak ki az indóházhoz, s általános volt a sürgős-forgás. Budapestről 35 ténenbuvár indult el, s az utközben csatlakozókkal, és a már Maros-Vásárhelyen működött előkészítő bizottsággal együtt körülbelül ötvenre mege a társulati tagok száma.

Az érkező vonatot zajoson megjelenezték, s a fogadó bizottság nevében Ajtai Mihály polgármester üdvözölte a vendégeket. A meleg üdvözlésre a társulat nagyérdemű elnöke, Ipolyi Arnold beszercebányai püspök válaszolt, kinek beszédjét harsányan megjelenezték. A bevonulás is zajos eljének közt történt.

A nagygyűlés tagjai nemcsak a tanácskozásban találkoztak, hol értekezletet tartottak a gyűlés és bizottsági működések tárgyában; este pedig a „Transylvania“ szállodában volt az ismerkedő.

A nagygyűlés is a Transylvania termében folyt le e hó 23-án, a közönség nagy érdeklődése közt. Megjelentek a környékbeli arisztokraták, a város előkelői, s a hölgyek nagy számmal.

A megnyitó beszédet e közgyűlésen is Ipolyi Arnold tartotta „A magyar hadtörténelmi tanulmánya“ czim alatt. A szellemes főpap egyik nagyobb tanulmánya ez, bővelkedő adatokban, melyekhez új szempontok, tanulság, erőteljes előadás járul, végül pedig az a buzdító felhívás, hogy ifjaink minél nagyobb számmal lépjenek a hadi zászlók alá.

A beszéd ugy, mint a gyűlés többi tárgyai, mélyen lekötték a hallgatóság figyelmét. Szabó Károly felolvasása Balassa Bálint legújabb felfedezett verseiről, Szilágyi Sándor jelentése a Teleki-leveletárban tett kutatásokról, kiváló beszűek.

Gyűlés után a Teleki-féle könyvtárt és fegyvergyűjteményt tekintették meg. Déli 2 órakor a város által rendezett lakoma következett, zene és pohárcsengés közt. A felköszöntések hosszú sorát Ipolyi püspök nyitotta meg, a királyi családra emelvény poharat, Beldi főispán a társulatra és Ipolyi, Puluszky Ferencz a városra, a megyére és főispánra, Szilágyi Sándor a polgármesterre, majd másodsor a gróf Telekiekre, Ghyecz honvédtábornok a jelenlevő hölgyekre; dr. Tolnai Lajos a könnyű lovasságra: az újságírókra, stb.

Esti 6 órákor zeneestély volt az Elba-szigeten, e kellemes helyen, hol fényes társaság töltötte együtt az estét.

Másnap a gyűlés tagjai bizottságokra oszlottak és szétmentek levéltári kutatások végett. Az első bizottság Maros-Vásárhelyt dolgozik, a második Brassóban, a harmadik Nagy-Szebenben, a negyedik Vásárhely környékén, az ötödik a könyvtárakban. Segesváron gyűlések össze és hó 29-én, s ott lesz a bezáró gyűlés is. Ez alkalommal jelentést fognak felolvasni a nagy-szebeni érdekes kiállításról is. Itt ugyanis Teutsch superintendens erdélyi zománcoz tárgyakból és a még a sehol be nem mutatott száz-egyházi kincsekből rendezett kiállítást.

A nagygyűlés lefolyását a következőkben ismertetjük.

Ipolyi elnöki megnyitó beszéde.

„A magyar hadtörténelem tanulmánya” című érdekesében Ipolyi Arnold legelőször is fölemlítette, hogy e tárgyat fejtegetni nagyon helyén van a székekely közt, ki századokon át a magyar nemzet előhadát képezték.

Nemzetünknek a hadviselés szerzett hírnevet és hazát, Mihelyt megjelent Európában, hadviselése által azonnal magára vonta a népek figyelmét, s egymásután győzte le a keleti és nyugati bizanti és római birodalmat, a francia, olasz, német és szlav hadakat. A római keleti birodalom császárai: Böles Leó s a bitorban született Konstantin irták meg e hadakozások történetét, még pedig saját népüknek okulására. Elődeink hadviselése megváltoztatta a világ képét. A művelt világ hadművészetet akkor még a régi klasszikus formákban mozgott, s a hellen phalanxnak a római legióban tovább fejlődött gyakorlata hagyományában kulminált. E nehézkes, lassan mozgó harczmód fölött a magyar hadsereg főképp a könnyen mozoghatóság által tünt ki. mivel zömét a könnyű sorlovasság képezte. De főként biztosították messzevivő lövegverei, nyilai is, melyekkel szemben a tömeges, zárt, tömör csatasorok felállítása kétes becüsé lett. Anyira túlszárnyalták a régi hadviselést, hogy ki lehet mondani, mikép hadseregünk e tekintetben a mai újabb harczmódnak és hadművészetnek közel színvonalán állott, ha ebből a tüzéséget kivesszük. E gyakorlottabb és kifejtettebb harczászatunk főlénye által győzedelmeskedtünk századokon át Európa népeinek nehezkesebb hadai fölött. Ez egyszersmind nagyot változtat nemzetünk műveltségi állapotának eddigi történelmi felfogásán, s híresztelt vadságunkat egyszerre magas műveltségig emeli.

A mai hon elfoglalásával azonban lassankint a nemzet hadviselésének alapföltételei is megváltoztak. A nemzet zöme új hazáját megvéendő, nem támadásra, hanem védelemre rendezkedett. A föld birtoka katonává, s ezzel szabaddá és nemessé tette a birtokot, míg a nem hadakozó telepítvényes paraszta silyedt. De az eredeti magyar harczmódot megváltoztató az országunkba folyvást betódult idegen lovagok által is, kik új fegyvernemeket, például a lovagot és lovat tetőtől talpig elődő páncélzat, a lovagias szokásokat és sajátos új harczmódokat honosítottak meg. A régi könnyű magyar lovasság mellett a nehéz és páncélos lovaghad is fennállt, sőt később a gyalogsági emmel együtt oly döntő túlsúlyra vergődött, hogy a csatákat is e harczmóddal vívták. De többé nem győzelmesen, hanem mivel ezek többnyire ellentétek voltak a nemzet hadi géniuszával, — kevés sikerrel és nagy veszteségekkel. Így a nemzetnek hadi szellem, nem talárván be magát az idegen intézményekbe, folyvást silyedt. Végre roppant csapás érte hazánkat a Sajónál, hol seregünk, a magyarok hada előbbi mozgékonyágának előnyével bíró társ sereg könnyen és teljesen megsemmisítette.

E nagy veszteségen okult a nemzet. Újra kezdte szervezni védelmét és seregeit, és pedig most már mind a két — újabb és régibb — irányban, a régi magyar támadó és az újabb európai honvédelmi hadviselés szerint. Az országunk a tatárjárás által elgázolása először is az európai védelem szerű erődí és várak kifejlesztésére fordult. A Sajtónál, hol seregünk, a magyarok hada előbbi mozgékonyágának előnyével bíró társ sereg könnyen és teljesen megsemmisítette.

azt úgy az európai hadviselésben, valamint helyreállítva a régi harczmódot, s különösen a könnyű lovasságot, melyre új, alkalmas elem mutatkozott az országba bevándorolt kún népességben. S ez valóban győzelemről győzelemre vezetett, s az ottokári és habsburgi hadakban döntő részvételt által, újra egy új világborszak és a szlávok ellenében az újabb Habsburg-dinasztiai osztrák-német birodalom megállapításának kezdete lett.

Az Árpádok lehunytával a trónörökösödési háborúk forrongásai hadvezért csapatokat nevelhettek ugyan, de a pártokra szétmálló nemzeteknek hadseregeit mindinkább hanyatlott. A hadköteles várjobbágyok felszabadulása, az elszegényedett köznemesség, az elhatalmasodott oligarchia a helyettesítési és zsoldos rendszer felé vezetett. Az Anjouk személyes czéljaik kivitelére királyi hadcsapatokat kezdtek az akkori európai modorban felállítani. Mellettük még volt ugyan az országnak személyes nemesi és vármegyei telekkatonasága és fölkelése. De ez mindinkább háttérbe lép, s némileg már a népfölkelés és tartalék jellegét veszti föl. A folszerelés és fegyvertel is mind jobban közeledik az európaihoz. Az idegenszerű hadsereggel elérte ismét balvégzete a nemzetet. Különösen mikor egy újabb néppel: a törökkel kellett szembeállnia, mely a magyar népségnek hadviselésével e harczmóddal volt főlényben az akkori magyar had fölött. Egyideig még a Hunyadiak hősiességével és bátorságával a veszteséget tartóztatni, s pedig azért, mert Hunyadi János és Mátyás előnye ismét a magyar hadképeség és harczmód fölállításában s érvényesítésében állott. Mátyás a régi hadintézményeket a hadviselés és hadtudomány újabb vívmányaival kötötte össze. Valódi klasszikus veterán, legiónárius hadat állított a fekete seregben, de a nemzeti hadjárulékat is újra szervezte. Korszakalkotó hatással volt Európára úgy a fekete sereggel, melyben mondhatni, először találkozunk állandóbb, rendesen fizetett és begyakorlott gyalog hadal, mint a könnyű sorlovasság: a huszárság felállításával, melylyel ismét oly kitűnő fegyvernemet alkotott, mely egyrészt világhírűvé tette a magyar vitézséget, másrészt Európának összes hadseregeibe is átvettette. Ez időbe esik a hadviselésnek ama másik korszakias fordulata: a tüzi lövegverek feltalálása. Egy magyar: Orbán mester volt az első egyike, ki nagyobb szerű ágyukat alkotott. De nálunk jóval később lép fel általánosabb használatuk, mint másutt, ha ugyan igaz, hogy először már a Crey csatában használtak tűzfegyvereket.

Mátyás után minden hanyatlak. Az eszélyes, könnyű, magyar lovas hadviselés elfelejtették, s végre Mohácsnál legyőzve, nemzetünk századokra elhanyagolt seregében és államéletében. Ezentul keveset lehet mondani a magyar hadügy speciális fejlődéséről. Harczaink és hőseink most is voltak ugyan, mert nemzetünk élete több századon át folytonos kül- és belháborúban állott. De ha itt-ott a régi vitézség előbbi fényében felelőnk is, hadművészetünk csupán egyes szórányos vonásaiiban tűnik föl. A kettős elnyomatás és párthad mellett nagyobb akcióra nem képes magyar hadsereg alakulni. Helyette időnkint fegyelmetlen idegen soldateska özönl el honunkat.

Csak az első nagyobb fölkelésben, a Bocskay és Bethlen-féle nemzeti hadakban találunk ismét egész magyar hadseregek nagyobb és összefüggőbb működésére. Már döntő csatákat is vívtak, s a győzelem gyakran Európa elsőrangú hadvezéreivel szemben is felelők hajol. Sőt e harczok is újra egy kiváló hadtestet: a magyar hajdu-gyalogságot fejlesztettek ki, mely már elébb keletkezett, állítólag ama régi hajtkökből, eszökből, vadászokból vagy hajító-paritásokból, kik a magyar lovashadakat kísérték. Ezek elébb a telek-katonaság gyalogjai lettek, s mikor a Dózsa hadait szétverték, akkor támadtak belőlük a portyázó szabad-hajdúk. Ezek hatalmas hadosztályllyá emelkednek csekély és kétes helyzetükből s kiváltságos szabadalmakkal és birtokkal felruházva, némileg hasonlókk lettek a német Landsknecht csapatokhoz. Csakhogy fölöttük amaz előnyvel bírtak, hogy földbirtokuknál és nemesi joguknál fogva soha sem lehetett őket nemzetük ellen fölberelni. E gyalogság mellett, mely ezentul a magyar hadak s különösen a fölkelők legerősebb elemét képezi, fölkelő lovasság is nem csekély számban szerepelt. Kopjával voltak ellátva, pedig, mint Zrínyi Miklós mondja,

„a kopja a lovas kezében semmirekellő”. Épen úgy semmirekellőnek mondható bizonyára ezek hadserege, mint nagyobbra ily értelemben semmirekellő a Bethlen főemberei. De még így is Bethlen Gábor e korszaknak majdnem az egyetlen hadvezéri képessége. Áttekintése és gyorsasága az akcióban, mindenre ügyelő gondossága, lelkesítő ereje és kitartása által a többi felett messze kitűnt.

E hanyatlás közt az egyetlen kimagasló alak, a ki előtt még egy magyar hadsereg felállításának eszméje valóban mint nagy eszmény állott: Zrínyi Miklós a hadvezér és költő volt. A képzett, lelkes, gondos és tanult hazafiúi hadvezérnél csak egy hiányzott, a kedvező szerencse, melyet maga nem adhatott magának. Utána sem változott jobbra a nemzeti had sorsa. Az idegenszerű német zsoldos hadak uralma még nehezebb lőn. Csak ennek nyomása alatt ébred fel ismét a nemzet, s újabb fölkelés által keletkezik egy magyar had. Rákóczi Ferenc fölkelése alatt újra fölbredni látszanak a nemzeti hadnak is némi hagyományai, és Zrínyi Miklós nagy eszméje. A hősköz véreből származott unokák fölveszik azokat a percze, hogy elejték ismét örökre. Megvolt bennök a jóakarát és nem csekély képesség, de nem volt meg kivitelére a teljes tehetség.

A spanyol örökösödési, majd ezután a hét-éves háború újra feltűnteti a magyar könnyű lovasság előnyös harczmódját huszár seregeink kitűnő csapataiban, mely végig vonul a seregeinkre nézve nem épen dicsőséges napoleoni világháborúk eseményein is. Ezek közt létesült nálunk már a múlt században az állandó hadsereg, magyar ezredei hadjutalékkal, de főmarad mellette a régi nemesi általános fölkelés is. Az állandó hadsereg azonban felállításának elemeinél fogva, — a katonákat a nép legalsóbb rétegeiből fogdoszták össze, — soldateska volt inkább, a nemesi fölkelésnek pedig készültségénél fogva kevés hasznát látták. E korban is csak a huszárság tartja fenn a régi magyar könnyű-lovas harczmód hagyományait, s a nemzet harczias vitézségének erőnyeit.

Magasabb öntudatra emelheti hadtörténelmünk ama legutóbbi ténye, hogy midőn a nemzet újabb fölbredése hajnalán öntudatára jött és szabaddá és háborújában a világ akkori két leghatalmasabb hadseregével szemben állott, ismét tanúságát adta a világ előtt ama régi hagyományos, harczias vitézségének, ügyességének, mely bár készülletlenül lépett föl és még ki sem fejlődhetett, mégis csak a nagy és készült hadak tulerejének engedett. Az új honvédi intézmény fejlesztésével, s elmondhatjuk, talán immár szerencsés kezdetével is mindez szebb kilátást nyujthat nemzeti hadfejlesztésünk jövőjére, hogy az hadtörténelmi jobb multunknak meg fog felelni.

Nemzetünk most is idegenül és elhagyatva áll a világ más népei és versenyző hatalmai között. Hogy országunkat és nemzeti önállóságunkat fenttarthassuk, jól szervezett tekintélyes haderővel kell bírnunk, s a keresztény polgárosodás művelődését teljesen kifejlesztünk. Árpád vezér kora óta sem volt oly nagy, annyi gondal és költséggel kiállított, oly jól szervezett seregünk. De ez intézmény nem ment át a nép vérebe. Oly elenyészőleg csekély a magyar elem a hadseregben, a tisztikarban, hogy nemcsak a német és cseh, hanem még az olasz is tultesz rajta. Még honvédségünknel is van nem egy idegen és egyének hiányában akárhány betöltetlen hely. Hogy addig, míg a hadsereg a nemzet érdekei ellen látszott lenni, nem lehetett az népszerű sem, ez önként érthető.

Most, midőn százados harczunk után vesztes és győzve is jogunkat kivívtuk, ismét önállást foglaltunk, azt fontartottuk, nem szabad elhanyagolnunk a legfontosabb tért. Rá kell lépünk és döntő állást foglalunk.

Nemzetünk létét és önállását kell megvédenünk. Erre kétségtelenül mai napság a béke utja, a magas művelődés, az állami szilárdabb fejlődés, rendezett pénzügy, az ügyes diplomáciai irány s akció vezetethet legbiztosabban, melytől nemzetünk sohasem volt idegen. De ha ez nem képes tartatni, nincs egyéb hátra, mint az ultima ratio, a védelem és a hadak vesztés munkája. Mert nagy költségek szava szerint:

... csak a gyáva várja tetlenül
A véget szétzúzó kezét. A férfi
Harcolni kész...

De azért ehhez mindennapi főhazunk az legyen: Dona nobis pacem! Adj bekét uram!

Szabó Károly a Balassa ujjában fölfedezett költeményeiről.

Szabó Károly mutatta be ezután Balassa Bálintnak néhány, eddig ismeretlen szép költeményét, felolvasván közülök háromat, melyeket a közönség nagy élvezettel hallgatott. Szabó jellemezte egyszersmind Balassa költészetét, és kijelölte az öt megillető helyet a magyar költészet történetében; ő a XVI. század Aranya s Petőfije, a protestáns és katolikus theologusok által egyaránt kárthatott szép szerelmes virágénekek szerzője. A Szabó által fölfedezett költemények egy Háromszéken talált XVII. századbeli dalgyűjteményben foglaltak. A gyűjtemény egy 16 réti, 334 egy kéz által írott füzetet képez.

Szilágyi jelentése a Teleki-levéltárról.

Szilágyi Sándor titkár részletes jelentést olvasott föl a marosvásárhelyi Teleki-féle levéltárról, melyet egy előkészítő bizottság tekintett át. Két hét alatt átnéztek 29,000 missilis levelet, ebből 800 csomagot részletesen, 500 csomag tartalmáról pedig biztos tájékozást szereztek; 1000 darabot lemasoltak, a többiből kivonatot csináltak. E levéltár Magyarország és Erdély felszázados életére vet világot. Oklevélszámla 9000 darabot tartalmaz, köztük nagyszámú államirat, Teleki Mihály egész korának képe, mely azt bizonyítja, hogy Teleki valóban nagy férfi volt.

„Minden, mi e levéltárban őriztetik — mondja a jelentés, — Teleki Mihály hazafiságának, becsületességének, melyen beható politikai bölcseségének, soha csüggedni nem tudó erélyének, erős meggyőződésének, tántoríthatatlan lelkületének emléke. Csersei Mihály krónikájában személyes ellenszenvnek adott hangot. Kőszia piaci hírekben indulva, meghamisította az igazságot. A mit tudott, azt rágalom, néha jöhíszemű, néha szándékos szenedélytől vezetett híresztelések alapján irta.”

A Teleki levéltárban tömteletlen adat van, melyek Bánffy Dénesre, Beldi Pálra, Barcsaira vonatkoznak. Ezek bukásában, a mint az adatok tisztán kimutatják, Teleki Mihály nem volt vétkes, Tökölnek roppant levelezése bizonyítja, hogy a később történetekben is ártatlan volt.

E levéltárból tudjuk meg Erdély akkori tudományos életének állapotát is. Tofeus Mihály leveleiből megtudjuk, hogy a Pető Gergely név alatt ismert krónikát valóban Zrínyi Miklós irta.

De a Zrínyieknek meg szebb emléküik is maradt fenn; az a levél, melyet Munkács hős asszonya azon a napon irt férjének, midőn a vár felszabadult az ostrom alól. E fölötté érdekes jelentést a közönség élénken megjeljenete.

A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése.

Az orvosok és természetvizsgálók ideai vándorgyűlése a fővárosnak jutott, mely ez alkalomra 8000 frtot szavazott meg a gyűlés tagjainak illő fogadására és egy nagyobb terjedelmű mű irására és kiadására, mely a gyűlés idejére meg is jelent három nagy kötetben, s több ismert tudósunk közreműködése mellett. Budapest és környékének leírását tartalmazza, természettudományi és orvosi szempontból. Az érdekes mű kiosztatott a tagok közt.

A főváros nem ünneplő zajosan, lobogókkal, banderíumokkal a gyűlést, mint a vidék szokta. A főváros rendez székhelye a tudomány minden ágának; a tudományos mozgalom folytonos és nyilvános itt mindig. Epen azért a vándorgyűlések igazi helye nem is lehet a főváros. Az ily gyűlések czélja: érdekeltséget gerjeszteni, foglalkoztatni a figyelmet bizonyos irányban és népszerűvé tenni bizonyos törekvéseket. A főváros azonban természetesen központja az ily működésnek, mely úgy szólván napról napra tart. A vándorgyűlések a vidéki városokba való, hol a szokatlanság által nagyobb körben és tartósabb hullámzást támaszthatnak.

A gyűlés tagjai gyanánt 462-en jelentkeztek. Nagy részük a fővárosból való. Az első összejövetel e hó 27-én este történt meg a redout termében. Itt tartották az ismertetési estélyt.

A fővárosi hatóság részéről jelen volt Ráth főpolgármester, Gerlóczy Károly és Kada Mihály

alpolgármesterek, több tanácsnok és fővárosi bizottsági tag. A megéjt képviselte gr. Szapáry István főispán, Földváry Mihály alispán és többen. Orvosaink és természetvizsgálóink nagy számmal gyűltek össze. Itt volt dr. Kovács József, a nagygyűlés elnöke, Lenhossek József egyetemi rektor, Jedlik Ányos, dr. Szabó József, dr. Halász Géza, dr. Siklóssy Károly, Berecz Antal, dr. Rózsay József, dr. Hunfalvy János, dr. Patrubány, stb. Legnagyobb figyelmet gerjesztett két orvos, kik Zürichben végeztek orvosi tanulmányaikat. Az egyik Szilassy György né sz. gr. Hugonay Vilma, a másik Sinbold Mária orosz nő s belgrádi gyakorló orvos, ki az orosz hadseregben a sebesülteket gyógyította, s négy rendjére van.

A teremben Rácz Pali zenekara játszott. A terített asztalok körül tíz óra felé helyezkedett el a társaság. Először Ráth Károly főpolgármester emelt poharat s a főváros nevében üdvözölte a magyar orvosokat és természetvizsgálókat, mit dr. Bodoogh Albert a mult nagygyűlés alelnöke lelkes szavakkal visszonzott: megköszönvén a fővárosi hatóságnak a szives és előzékeny fogadtatást. Az áldomásoknak és ismerkedésnek éjjel után lett vége.

Az új városház termében volt a megnyitó közgyűlés e hó 28-án, délelőtt 10 órákor. A karzatán számos hölgyet lehetett látni. A padok is megteltek a gyűlés tagjaival.

A terem emelvényein nem sokára megjelentek: dr. Kovács József elnök, Lenhossek József, Jedlik Ányos, Fridvászky János alelnökök, Ráth Károly főpolgármester, Gerlóczy Károly alpolgármester és eljenzések közt foglaltak helyet.

A megnyitó beszédét dr. Kovács József tartotta, először is köszönetet mondva a fővárosnak, a megéneknek, a közoktatásügyi miniszternek, egyrészt a gyűlés tagjainak szives fogadásáért, másrészt pedig hogy a gyűlésre készült monographiái kiadását lehetővé tették. Fölemlítte ezután, hogy e vándorgyűlések látogatónak száma és a gyűlések munkássága folyton növekszik, s a meglátogatott vidékek helyiratainak egész sora jött létre.

A vándorgyűlések szervezői előtt — folytatá — mindig az lebegett, hogy ezek eszközözvé váljanak azon ismeretek terjesztésének és megkedvelésének, melyeket oly kiválóan kell alkalmasoknak tartanunk arra, hogy a magán és társadalmi jólét öregbítsék. Nem állíthatni, hogy e feladatoknak a vándorgyűlések egyedüli eszközei.

A mai nap annyira kifejtett sajtó, egyesek és társulatok kezében eléggé alig méltányolható sikerrel működik e czélokra, de fölöslegessé egy nálunk mint másutt a vándorgyűléseket nem tette. Mutatja ezt a körülmény, hogy a vándorgyűlések társulatok külön szakmákkal nálunk és a külföldön egyaránt szaporodnak.

Azonkivül, hogy a szakmívelők személyes érintkezéséből származó előnyöket a sajtó nem pótolhatja, azt sem, hogy a vándorgyűlések által meglátogatott helyek sokszor addig méltatlanság, vagy kellemetlen társaságban nem részesültek természeti és művi kincsei mintegy felföldözöttnek s lesznek a további okulás eszközeivé, kiaknázva a jólét annyi forrásait, a gondozás annyi tárgyait.

A vándorlás, midőn annyi vizsgáló szemnek új területeket nyit meg, újabb és újabb embereknek nyit bepillantást azon munkálattokba, melyek a természetvizsgálók elméit foglalkoztatják. És e munkák annyira fontos tényezői az egyéni és társadalmi lét és jólétnek.

E vándorgyűlések keletkezett a természettudományi társulat; ezek öléből kelt a földtani társulat, mindegyik államilag is segítélye, amaz jól vezetett közönsége és könyvtárú vállalatával a természettudományi ismeretek terjesztésének oly hatalmas eszközevé fejtett. E gyűlések dajkasága mellett élte ifju éveit az archeologiai és történelmi társulat. Itt jöttek személyes érintkezésbe az annyi irányú szakmívelők, és kérdés-e még, hogy a mi vándorgyűléseink termékeny életet éltek?

Mindenütt, hol a vándorgyűlések megjelentek, tettek valamit vizsgálódás, javaslatok stb. alakjában arra, hogy a létező állapotok javítása, új intézmények fölállítására által a terjesztett ismeretek közvetkezményeké a jólét, a kultura emelkedjék.

Egyebeken kívül Ipolyi püspök tanu reá, hogy a kassai templom, egyik legszebb régi épületünk, s annak fontartására, e gyűlésekből figyelemzettek az érdekelték.

Alig van közegészségi kérdés, mely e gyűléseken kezdeményezve, innen sürgetve nem volt.

Megemlékezett az elnöki megnyitó beszéd e gyűlések két kiváló és elhunyt tagjáról Kovács Sebestyén Endre egyetemi tanárúról, ki a rima-szombati nagygyűlés alelnöke volt; Káta Gáborról, Karczag város főorvosáról, ki az egrai nagygyűlésen titkár, majd Győrben alelnök volt.

A hosszas eljenzéssel fogadott beszéd után Ráth Károly főpolgármester a főváros nevében üdvözölte a közgyűlést. Mióta Pest és Buda törvény által egyesített fővárosa lett az országnak, ez új alakjában most van először alkalma az orvosok és természetvizsgálók díszes koszorúját fogadhatni. A főváros közönsége mélyen át van hatva a tudomány hatalmának, minden irányban való fejlesztésének nagy fontosságától, mert jól tudja, hogy a főváros egyesítésének nagy műve nem egyedül a terület egyesítésében, hanem a polgárság számszerű tömegesítésében, hanem a szellemi erők összpontosításában, azoknak fejlesztésében s a tudomány hatalmának emelésében rejlik.

A meleg üdvözlés után dr. Say Mór titkár olvasta föl a testületek üdvözlő iratait. Ezek közt van a tud. akademia, a muzeum, a műegyetem, budapesti orvosgyógyászati egyesület, Fiume, Maros-Vásárhely, Nagy-Várád, Miskolc, Keskemet törvényhatóság, tanintézetek. Hymnald bíbornok pedig levélben fejezte ki sajnálatát, hogy gyöngékedése miatt külföldi fürdőn kénytelen maradni.

Következtek az értekezések. Dr. Lenhossek József az embertan fejlődéséről és mai állásáról értekezett, foglalkozva saját koponya-tani vizsgálódásainak eredményeivel, megjegyezve, hogy a magyar fajnál a legszébb koponya-viszonyokat találta. Elsorolá az embertani társulatok fejlődő működését is, a mire hazánk területe, hol a kinepek nagyobbára még a földben rejlenek, oly hálás. Lelkesített továbbá e tudományág buzgó ápolására. Megjellegtek a veterán tudóst s az elnök megköszönte előadását.

Dr. Müller Kálmán egyetemi magántanár „Létért való küzdelmünk és a társadalom” cím alatt tartott értekezést nagy figyelemmel hallgatták és élénk tetszésben részesült.

Értekező előre bocsátva az ember fejlődését, attól fogva, míg szerszámokat készítve az állattól eltért (Franklin ezért nevezte „szerszámkészítő állatnak”), addig, míg a szabad észlelés és kritika utján valódi emberré lett, dicsőíté korunkat, a tudományos haladás korát, s aztán fűrkészte az okokat, hogy mért ép e haladt korban oly beteg a társadalom s fordul elő annyi szerencsétlenség. Erre — ugymond — csak a természettudomány adhat feleletet. Darwin tana: a létért való küzdelem a kules. E küzdelem — mint kifejté — soha sem volt nehezebb, mint jelenleg. E kérdés fejtegetésében érinté a viszonyokat, társadalmi körülményeket, a fényűzést, mely csak túlságában nem jogosult, az élvezetek mindinkább hanyatló minőségét, a jellemező csökkenését, sőt a munkás-kérdést is, melynek megoldásánál szintén a létért való küzdelem tanát kellene tanulmányozni.

A központi választmány jelentéseire került most a sor. Ezt dr. Gerlóczy Gyula olvasta föl.

A jelentés szól az alapszabályok átvizsgálásáról, a pénz- és könyvtár rendbenlétéről, a fieme emléktábla készítéséről és arról, hogy a Balassa János nevű viselő pályadíjra ötszáz forint gyűlven be, e díjt a központi bizottság ma már kifizetheti. Jelenté továbbá a pályázatok eredményeit. A Szarmák-féle díjra (kelevényre stb. vonatkozó) nem érkezett munka s így a díjt újra ki kell tűzni. A Magyar-honi ásványvizek leírása” című díjra (dr. Kovács Sebestyén Endre száz aranyára) három mű közül egyet a jutalomra érdemesnek találtak; ennek jellegű levélét felontva, szerzőjéül az elnök dr. Kovács Imre budai orvost jelenté ki. Az orvosi és gyógyszerészeti társulat (melyre dr. Batizfalvi Samu 300 frtot ajánlott), egy mű pályázott s a bíráló azt mondták ki rá, hogy ha szerzője segít némely hiányán, a pályadíj mint tiszteletdíj adandó ki neki.

A hazai orvostudomány fejlődése pályakérdésre (a dr. Poór Imre-féle száz aranyra) egy mű érkezett, mely azonban a kérdést csak Mária Terézia koráig tárgyalja s így a pályázat újra kitüzendő.

Dr. Say M. titkár felolvasta dr. Siklósy Károly levelét, melyben a naggyűlés jövő évre *Korintzásra* hívja meg. Erről a nagy választmány fog tenni javaslatot a záruláson.

Az élnök ezután megnevezte a szakferiákat, kik a szakosztályok alakítását fogják vezetni. Végül meghívta a tagokat ama kiállítás megtekintésére, mely az orvosi tudományval kapcsolatban álló anyagokból, szerekből stb. rendezett.

Ezzel a megnyitó naggyűlés véget ért.

A belvárosi főreáliskola termében rendezték be az *orvosi szakképzést*, mely nálunk első ilyen mű gyűjtemény s dr. Rózsay József fűzött, hogy minél változatosab legyen. Őt termet és egy pár folyosót töltöttek meg az ásványvizek, gyógyszer tárgyak, mindenféle készítmények, állat-, növény- s ásványvilági tárgyak, könyvek, térképek, mesterséges fogsorok, sérvkötők, gazdag chininkéreg-gyűjtemények, optikai, vegyszeri műszerek. Egyes tanintézetek, kereskedések s magánosok állították ki. A kiállítást ingyen lehet megtekinteni.

Dr. Kovács élnök rövid bevezető szavakkal nyitotta meg a kiállítást s dr. Rózsay mutatta be a gyűlés tagjainak.

Délután 3 órakor a «Hungária»-ban gyűltek össze a gyűlés tagjai *közébre*. A fedett udvarban volt fölterítve. Az első felköszöntőt dr. Kovács József élnök mondta a királynak, a királynéna és a trónörökösre. Aztán Ráth Károly éltette a gyűlés elnökét, dr. Kovácsot; dr. Patrubányi a természetudósok veteránját dr. Jedlik Ányost, stb. Fél hatra volt, mikor a derült lakoma, melyet Rác Pali zenekara is fűszerezett, véget ért.

Többen elmentek a «nemzeti körbe», mely nyitva áll a tagok számára. Mások kirándulásokra mentek. Este a húszórát a nemzeti színházba mentek, hol a «Hugonották» operát adták, rézint Budára, dr. Vaskovics vizsgálóintézetébe, mely e napon tartotta meg fennállásának 25-ik évfordulóját, táncvizsgálommal és lakomával.

Aug. 29-én a *szakosztályok* megkezdték üléseiket. A négy szorosan vett szakosztály az álló-üti egyetemi pavillonokban, a többi pedig a központi egyetemi épület termében. A szakkülsőkre több mint negyven értekezés van bejelentve, még pedig az orvosi szakosztályok közül a belgyógyászatban 19, a sebészi, nőgyógyászati és szemészeti osztályban 11, az állat- és élettanban 3, stb. A természetudományi szakosztályokban nyolc értekezés van bejelentve. A naggyűlés tartama alatt dr. Kurtz Gusztáv szerkesztése mellett «Napi Közlöny» is jelenik meg, mely a tagokat mindenről értesíti, a mit tudniok szükséges.

Dávid Ferenc emlékünnepe.

Az erdélyi unitáriusok aug. 24-én Székely-Keresztúrt nagy jelentőségű ünnepet ülték, emlékeztetve annak a férfinak, ki a XVI-ik században lezajlott vallásos forradalomnak egyik kimagasló alakja vala s mint a hit- és gondolat-szabadság bajnoka s marttyára, méltó arra, hogy még a késő emberöltők is tisztelettel vegyék ajiakira nevét, mely a bemohosult sirhant alól századok folytán is kitör s eget hék. *Dávid Ferenc* az erdélyi unitarizmus tulajdonképeni megalapítója s első püspöke, ki hitéhez való állhatatos ragaszkodásáért 1578-ban elhosszszal rabságra lön ítélve s a dévai vár sötét börtönében 1579 nov. 15-én hunyt el.

Erdélyi hírsorsosai között már évekket ezelőtt megindult a mozgalom marttyarhalála három százados emlékének méltó megünneplésére. Ferenc József, az unitáriusok ifjú s jeles püspöke, még mint kolozsvári lelkész, indítványt tön egy Dávid Ferenc alapítvány létrehozására s az eszme, még az unitárius felekek körén kívül is, élénk visszhangra talála, az adományok gyűjtése oly buzgón indult folyamatba, hogy az indítványozó által kitűzött 10,000 frtmal az ünnepély napjáig néhány száz frtmal még több gyűlt be, mint az unitárius felekezet áldozatkésztségének ékesen szóló bizonytsága. Az előkészület jelentékeny mozzanatául jelezhető Buzogány Áron mi-

niszteri titkár kezdeményezése nyomán, a nagy reformátor életrajzának megírása is, mely feladatát Jakab Elek buzgó történetírónk az alkalomhoz méltón oldá meg, a napokban közrebocsátott művében a történeti hűség megragadó vonásaival mutatván föl a nagy reformátor életének s munkásságának képét s annak háttérül a hazai reformáció főbb eseményeinek rajzát is. Dávid Ferenc emlékeztetése e szerint az utókor meghozta anyagi s szellemi áldozatát s az oltárt, melyre azokat letette, a késő nemzedék hálás s kegyeletes érzelmeinek fénye ragyogtatja. Az emlékünnepélyen egybegyűlt díszes közönség, melynek soraiban az angol unitáriusok is Gordon és Chalmers küldöttjeik által képviselve voltak, egy nemes tartozás kötelességét róttá le s e főlemelő tudatban, bizonyonyal, melyen szívbe zártá az ott elhangzott ünnepi óda eme bátorító vég-szavait:

„Ne féljétek! Előre bátran!
Örleke van, bizony velünk,
S hol együtt leszünk, ketten, hárman:
Meggzerteli bűnk, küzdelmünk...
... S te ott, rom-sír: ós Déva vára,
Vesd el komoly gyász fátyolára,
S lángszókkal irt sziklád falára,
„Ó nincsen itt... feltámadott!“»

Az ünnepély folyamáról följegyezzük a következő részleteket:

A zsinatra utazok e hó 23-án találkoztak Héjasfalván, honnan 77 kocsiálló álló menetben vonultak Székely-Keresztúrra. Ezekkel mentek, négyes fogatokon: Ferenc József püspök, Dániel Gábor főgondnok, Gordon és Chalmers angol unitáriusok négy küldötte, a hódmezővásárhelyi unitáriusok négy küldötte. Újszékelen, mint a megye szélső községében és első unitárius hitközségében, diadalnapval fogadták őket. Üdvözlő beszédet *Rafai* Domokos unitárius lelkész mondott, három fehérbe öltözött leányka pedig koszorút nyújtott át a püspöknek, a főgondnoknak és az angol vendégeknek. A menetet innét székely bandérium is kísérte a feldisznított Keresztúrra, hol az egyházközség nevében *Kozma* Ferenc állami képződei igazgató magyar, *Benecédi* Gergely tanár pedig angol nyelven üdvözölte a vendégeket, kik ismét koszorukat kaptak. Este kivilágítás volt s zászteritkezés közvacsora, mely kedélyes hangulatban, zeneszó mellett folyt. A vacsorán *Dániel* Gábor főgondnok köszöntötte föl az angolokat, mire *Gordon* magyar nyelven válaszolt, szünni nem akaró éljenzés és taps között.

A zsinat aug. 24-én kezdődött imával, melyet *Kis* Mihály arkosi esperes mondott. Erre az angol hitrokokok bevezetettén, előterjesztették a magukkal hozott és tekeresekbe göngyölt üdvözlő iratokat, melyeket az ír, skót, angol és amerikai unitáriusok küldtek. Amerikából egy megbízott: *Heywood* is elindult, de megkésést és Svájcából jelentette, hogy nem vehet részt az ünnepélyen. Ezután hivatalos előterjesztések történtek. Kelemen Benő, az unitáriusok áldozatkész veteránja, 5000 frtos alapítványt tett, a Dávid Ferenc alapra utolag 250 frtot adott, száz forintot tűzött ki egy kézikönyv megírására, s 50 frtot ajándékozott a jelen ünnepélyre írt pályanyertes óda szerzőjének *Murányi* F. Sándornak. Gyűlés után a templomba vonultak, hol Ferenc József püspök tartott nagyhatalás beszédet, mely Dávid Ferenc emlékének volt szentelve. *Péterfy* Dénes kolozsvári pap és tanár egyházi beszéde is tartalmas szónoklat volt és Dávid Ferenc vallási eszméit tolmácsolta. Ferenc József püspök a templomba be nem fért nagy számu hívekhez még egy külön beszédet tartott. Délben nagy ebéd volt, melyen négy-százan vettek részt; este pedig táncvizgalom és sorsjáték, mely körülbelül 500 frtot jövedelmezett, részben a Dávid F. alap javára.

Irodalom és művészet.

Ujkor tudósok életrajzai. De Gubernatis hírneves olasz tudós Dizionario Biografico-ja mellett, melynek eddig megjelent füzetei már is annyi figyelmet fordítanak a magyar irodalomra s oly jeleseinknek mint Arany, Csengery, életrajzaik mellett arcképeiket is közlik, — ugyanabban a francia válla-

* Dávid Ferenc Emlékezete. Pályadíjt nyert óda. Irta Murányi F. Sándor. Szavaltattott Sz.-Keresztúron 1879 aug. 24. én.

lat is indult meg. „Le savants contemporains“ czim alatt, *Bariche* A. szerkesztése mellett. Ez utóbbi azonban nem betűrendben közli az írók életrajzait, hanem oly sorban, a mint rólok az adatokat beszereznie s összeállítania sikerül s majd csak a munka befejeztével fog kimerítő s utbaigazító betűrendes név- és tartalomjegyzéket adni. Az eddig megjelent három füzet összesen huszonhét ujkori (mind e százból való) tudós rövid, de tömött és általában alapos életrajzát s tudományos munkássága átnézetét tartalmazza; közülök 18 (tehát két harmada) a szövegbe nyomott fametszetű kis alaku arcképpel is. Mondani sem kell, hogy a francia tudósok aránytalan nagy részét teszik a bemutatottaknak; a 27 közt egy angol, *Neuman* bibornok, egy német, *Haechel* a híres jéni állattanár, s egy magyar, *Haynald* bibornok, foglal helyet, a többi huszonegy francia; köztük oly igazán nagy nevek mellett mint Littré, Laboulaye, Claud Bernárd, kisebb jelentőségűek is, a minőkkel tízéval-húszával lehetne német s más országok tudósai közt is találni. A munka nagy 8-adrét ives füzetekben jelen meg, 8—10 életrajzzal s 5—6 képpel. Egy-egy füzet ára 50 centime; s huszonegy füzet tesz egy kötetet.

A magyar tud. akadémia kiadásában megjelentek:

„Magyar hölgyek levelei“, közli Deák Farkas. E kötet második kötetét képezi a „Magyar leveles társaság“nak, melynek első kötetében Szalay Ágoston közölt négy-száz magyar levelet az 1504 — 1560 évek kőből. A most megjelent második kötetben Deák Farkas mutat be 499 levelet, melyeket 1515-től 1709-ig a 16-dik és 17-dik század legnivaltebb hölgyei írtak. Vannak benne levelek Zrínyi Katától, Révay Erzsébettől, Paxy Annától, Bakics Annától, Pálffy Katalintól, Czobor Erzsébettől Csáky Anna-Francoziskától, Máriaffy Johanna Katától, Siger Annától, Forgách Máriaától és többektől. A levelek tartalma föléll minden a nők életkörübe vágó viszonyt: a szerelmet, annak boldogságát és keserveit, a hitestársi, anyai örömeiket és bánatot stb. Találunk köztük komoly iratokat, melyekben a nők a legbőlcsebb férfiakhoz hasonlóan adnak tanácsokat állami és közügyekben; a háborgó szenvedély sugalta sorokat, melyekben Forgách Mária kí l a családijában elkövetett bűn ellen, s a Siger Annának fiaihoz intézett mély vallásos érzettel és bensőséggel írt gyönyörű intési mellett a kicsinyes hűségnek a példáját, azt a levelet, melyben Morócz Erzsébet kér szomszédasszonyától szépitőszert: affroziát és rőnszavizet. Nemcsak nyelvészeti tekintetben kiváló fontosságú gyűjtemény ez, hanem szántalan értékes adatot tartalmaz egy a köztörténelemre, mint a családfeljelesi, mivélődési és társaséleti történetünkre nézve, s buzgó gyűjtője, közrebocsátása által, megérdemli az elismerést a komolyabb olvasmányok minden kedvelőjétől. A kötet 464 lapra terjed. Ára 2 frt.

Az „*Évkönyvek*“ 16-dik kötetének 4-dik és 5-dik darabja. Az első azt az emlékbeszédet tartalmazza, melyet dr. Haynald Lajos bibornok olvasott föl Parlatore Fülöp híres olasz növénytudósról a mult év július 16-dikán tartott akadémiai közülésen; a második pedig az ez évi május 15-diki, az Eötvös-szobor leleplezése alkalmával tartott közlés tárgyait: a gróf Lónyay Menyhért alkalmi beszédét, a Szász Károly ódját, a Gyulai Pál emlékbeszédét báró Kemény Zsigmond felett stb. Egy-egy darab ára 50 krajczár.

Az akadémiai értekezések sorozatából több jelent meg egyszerre, u. m.

Nyelv- és széptudományiak: „A török-tatár nép primitív kultúrájában az égi testek“, Vámbéry Arminál (ára 10 kr.); „Bátori László és a Jordánszky-kodex biblia fordítása“, Volf Györgyötől (10 kr.); „Corvin-kodex“, dr. Abel Jenőtől (60 kr.); „A morváiaiak pogány istenei és ünnepi szertartásai“, Barna Ferdinándtól (50 kr.).

Történelmi: „Szalay Ágoston emlékezete“, Deák Farkastól (10 kr.); „Eszak-nyugati utam“, Römer Flóristól (10 kr.); „Bél Mátyás“, Haan Lajostól (40 kr.).

Természettudományiak: „A pinguicula alpina mint rovarévi növény, különösen tekintettel bonczani viszonyaira“, két tábla rajzzal, Klein Gyulától (20 kr.); „Az acél megkülönböztető jelei“, Kerpely Antaltól, rajzzal, négy táblán (30 kr.); „Hébert és Munier Chalmas közleményei a magyarországi ó-harmadkori képződményekről“ két tábla rajzzal. Hant-

ken Miksától (20 kr.); „Fouqé munkája Santori vulkáni szigetéről“, dr. Szabó Józseftől (20 kr.); „Emlékbeszéd néhai dr. Kovács-Sebestyén Endre fölött“, dr. Rózsay Józseftől (10 kr.).

Mathematikai: „Hullócsillagok megfigyelése a magyar korona területén 1878-ban. IV. Rész.“ Konkoly Miklóstól (10 kr.); „A nap felületének megfigyelése 1878-ban az ó-gyallai csillagdn“, ugyanattól (10 kr.).

A „*Nemzetgazdasági Szemle*“ harmadik évfolyamának második füzeté. Az akadémia nemzetgazdasági és statisztikai bizottságának meghagyásából szerkeszti György Endre. A jeles szakközlöny legújabb füzeté a következő nagyobb cikkeket tartalmazza: „Vasuti részvénytársulataink és az új kereskedelmi törvény“, Varró Pétertől; „A gazdasági válság és a kibontakozás útja“, dr. Mudrony Somától; „A kisbirtokosok országos földhitelintézete“, Bujanovics Sándortól; „Marhatenyészési érdekeink“, gróf Bethlen Andrástól; „A budapest-zimonyi vasut“ Thaly Emilől; „Gróf Benyovszky Móricz és a magyar tengerparti kereskedelem első kezdetei“, dr. Thallóczy Lajos érdekes tanulmánya. Több vegyes közlemény és az új könyvek jegyzéke fejezik be a füzetet. A „Nemzetgazdasági Szemle“ előfizetési ára az évenként megjelenő négy füzetre 5 forint; egyes füzet ára 1 frt 60 kr.

Aigner Nemzeti Könyvtáról ismét három füzet jelent meg. Folytatások. A 32. füzet Kármán József írásainak végét s levelési kezdetét hozza. Ezek közt a gróf Markovicsné előbb barátságos, majd szerelmes leveleit olvassuk, melyek — némelyek szerint — a Fanni leveleinek anyagul szolgáltak. — A 33. f. Vitkovics munkáit folytatja, leveleivel. — A 34. f. Zrínyi szigeti veszedelmét fejezi be a XI—XV. énekekkel. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Jókai Mór ismét új regényen dolgozik. Czime lesz „*A kik kétszer halnak meg*“. A regény meséje az utóbbi időkből van merítve, szintere a felső vármegyék, továbbá Pozsony és Szeged városa. A mű öt kötetre van tervezve.

„**Erdélyi Figyelő**“ szépirodalmi hetilap, a Kemény Zsigmond-társaság közlönye. Ily czim alatt indít új lapot dr. Tolnay Lajos jeles költőnk, a Kisfaludy-társaság tagja s a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond-társaság titkára. A lap minden vasárnap egy iven, nagy negyedéret alakban s borítékkal jelen meg. Előfizetési ára egész évre 8 frt, félévre 4, negyedre 2 frt. A mutatványszám, mely hozánk is beküldetett, olyan mint a mutatványszámok rendszeren, egy-két jó név mellett néhány kezdetleges dolgozat. A számot b. Apor Károly a Kemény Zs.-társaság elnöke néhány, kissé gyarló irányu soral, a szerkesztő pedig meleg hangu tájékozással vezeti be. Debreczeni Márton Kiovi csatájáról nagyobb szabásu aethetika tanulmány kezdődik; Indali Gyulától hosszúra nyújtott eredeti vers, Hegedüs Istvántól Goethéből fordítás van; novella Tolnaytól, sokat ígérő kezdettel. A tárczában Szilágyi Sándortól egy kis közlemény. Tofeusról, irodalmi szemle, színház, napi hír rovat. A borítékon vidéki levelezés. Ohajtjuk, vajha a vállalat is a hasonló sorsára ne jusson. Nálunk a vidék még nem képes szépirodalmi közlőnyt tartani fenn. Az eddigi kezdemények lelki és testi sorvadásban veszték el vagyis Erdélyi Figyelőt e sorsból a szerkesztő neve és a K. Zs.-társaság tekintélye mentse meg!

Hazánk természeti szépségei a külföldön is mind nagyobb elismerésre jutnak nem csak a turisták szó- és írásbeli közleményei által, hanem az illusztrált sajtóban is. Alig mulik el hét, hogy egyik-másik külföldi képes újság ne hozna egy-egy magyar tárgyú képet az alföldről, a Kárpátokból stb. Legközelebb a lipcsei képes újság közöl egyszerre nem kevesebb mint négy képet a dobsinai jégbarlangról, érdekes ismertető szöveg kíséretében. A „*Vasárnapi Ujság*“ 1877-ik évi 26-ik száma ugyan-ezeket a képeket közölte már ugyan dr. Pellech Jánosnak a világhírré emelkedett barlangról a Kárpátégyet 1877-iki évkönyve számára írott ismertetése kivonatával, — mindazonáltal jól esik látnunk, hogy egy oly tekintélyes és elterjedt lap is, mind a „*Leipzig Illustrirte Zeitung*“ tudomást vesz hazánk e szép természeti ritkaságáról s érdemesnek találja azt képből és szövegből ismertetni nagyszámu olvasó közönsége előtt.

„**Egy szó azokhoz, a kiket illet,** a magyar helyesírás és szófűzés érdekében“, írta K. Kmetty István. Kiadja Mikecz József. A tiszta jövedelem a magyar írói segélyegylet alapjára fordították. Ára 10 kr. — Ily czim alatt jelent meg egy felívnyi röpiratka. Tartalmának lényege, hogy a kormány és az akadémia tüzzenek ki pályadíjat a helyesírás és szófűzés legjobb rendezére. A mi a helyesírás illet, azt az akadémia pályázat nélkül is kidolgozta. A szófűzés (syn-taxis, szórend) épen most van függőben levő pályázat az akadémianál. A szerző tehát fölöslegest sürget.

Uj zenemű. Tábornok és Parschnál „*Angelika*“ czimú polka-mazurka jelent meg Philipp Ferencz-től; ára 50 kr., s a tiszta jövedelmet az árvízkarosultak javára fordítják.

A nemzeti színház zenekara két ízben is bemutatta a Massenét-Szabady-féle hősi indulót. Először még a margit-szigeti ünnepély előtt, másodsor pedig e hó 22-én, a francia vendégek óhajtatására. A nemzeti színház kitűnő zenekara nagy hatással játsza mind a két izben a sokat emlegetett indulót. — Az operának *Gassi* Ferencz tenorista folytatja vendégszereplését, s e hó 28-án is ő énekelte a „*Hugonották*“-ban Raoul szerepét; a közönség, melynek jelentékeny részét az orvosok és természetvizsgálók gyűlésének tagjai képezték, sokszor megtapsolta a széphangu és izléssel játszó énekest. Az operának új szerződött tagja is van, *Fekter* Ferencz, ki egy időben a vidék kedvelt tenoristája volt, de az utóbbi időben mint bariton énekes működött, s a nemzeti színházhoz is baritoniszárnok szerződötték. E hó 26-án lépett föl mint szerződött tag a „*Piccolino*“ operában, s a közönség kedvezőleg fogadta. *Nádagné* asszony, ki hosszas ideig betegeskedett, énekelte *Piccolino*-t, mely egyik szeretetreméltó szerepe. — A drámának a héten vendége volt: *Scakall* Antal, ki Molière „*Tartuffe*“-jének czimszerepében mutatta be magát, s tett bizonyoságot törekvő tehetségéről, de a miben még sok a madorosság, nehézkesség, s hiányzik az ábrázolás szingazdagsága.

Közintézetek, egyletek.

A magyar mérnök- és építészegylet a jövő hó elején Erdélybe kirándulást rendez és pedig a következő napirenddel: Szeptember 7-én indulás Budapestről, 8-án egyetemes szakülés Kolozsvárott, melyen Hieronymi Károly előadást tart „*A technikai és technikusokról Magyarországon*“, ifj. Perczel Mór „*A brassó-tömösi vasut építéséről*“ fog értekezni és Steindl Imre a Vajda-Hunyad helyreállítására általa készített tervek fogja bemutatni. Délután indulás Brassóba, a maros-újvári sóbányák utba ejtése s a virágos-völgyi hegyosuzamlások megtekintésével. Szeptember 9-én műszaki kirándulás a brassó-tömösi vonalra, 10-én kirándulás Segesvár-Gyulafehérvárra. 11-én kirándulás Vajda-Hunyadra és este Aradon át visszautazás Budapestre.

Egyház és iskola.

Molnár Aladár „*Javaslat a köznevelés és közoktatás szervezetének szabályzata*“ iránt, mely Debreczenben nyomatott s a reformátusok ugyanott szeptemberben összeülendő konventje elé terjesztetik, — bár egyelőre még csak javaslat s csak hivatalos használatra készült, megérdemli, hogy szélesebb körben is figyelmet ébresszen, mint a jeles tanférfi eszméinek szabatos kivonata, az iskolai szervezet összes kérdéseiben. A Javaslathoz adott rövid indoklásban bátran kimondja a szerző, hogy a reformátusok közép és felső iskolái ma már nem felelnek meg a korigényeknek s gyökeres reformra van szükségök, ha fennállani akarnak. „*A hol — úgy mond — lehet bárminő képzettségű egyénekből összeszedett 3—4 tanárral 5—6 osztályu középiskola, vagy a nagyobbbrészt csak bejáró óraadókkal jogakadémiait tartani; a hol a tanárök, ha szám szerint elegend vannak is, de a megélhetésért kénytelenek erejök javarésztét egyék keresetre fordítani; s ha alkalmuk akad, kénytelenek más, jobb állomásra menekülni; a hol a közép iskola alsóbb osztályaiiban is 60—80, sőt 120 gyermek van; a hol az iskolák taneszközökkel fölszerelve nincsenek, a tanításra való szakszerű felügyelet teljesen hiányzik, stb —*

ott a legtekélyeseb tanrendszer és tanterv megállapítása sem segít a bajon.“ — „*Nem az, hogy minél több közép iskola legyen, a czél, hanem hogy a mi van: jó legyen.*“ — Ohajtatód hogy a konvent, s maga a ref. egyház szívére vegye a komoly és higgadt szót. A magyar és erdélyországi protestáns egyháznak a közép és felső oktatás terén dicső multja van; de — korlátolt anyagi ereje miatt is — ma már intézetei az államiakkal nem versenyezhetnek. A ki a közoktatást állami kiváltságá tenni nem kívánja — mitől isten mentsen — annak ohajtani kell, hogy a protestánsok ismét visszanyerjék a tért, melyről őket a haladó kor leszorította. Ez, azt hisszük, csak a fentebb kijelölt uton lehetséges s azért nagy érdeklődéssel nézhetünk az előtünk fekvő javaslat közlelbi tárgyalása és további sorsa elé.

A közoktatásügyi miniszternek a közoktatás 1877/8-dik évi állapotáról az országgyűlés elé terjesztett (hetedik) nagy jelentése, mintegy fele terjedelmére összevonva (a mi csak előnyére szolgál) némétül is megjelent Schwicker tanár által átdolgozva. E könyvben, melyből a külföld is tudomást vehet köznevelődési állapotunkról s e téren a legújabb időben valóban nem megvetendő haladásunkról, — épen 100 tömött nagy nyelvezed (vagy kis negyed) rétü oldalt foglal el a népiszkolák állapota; 109-et a középiskoláké; 98-at az egyetemesek s általában a felsőbb oktatásé; 12-öt a szakiskoláké; 8-at a jótékony (humanitási) intézeteké. A köznevelődési intézeteknek külön fejezet van szentelve, mely 24 oldalon a képzőművészeti, műemléki, muzeumi stb. ügygyel ismertet meg röviden. A toldalékban a közoktatásügyi nevezetes rendszabályok s kormányintézkedések vannak közölve. A könyvet, osztrák szomszédainkra s általában a külföldre való tekintetből a közoktatásügyi minisztermagá dolgoztatta át németre és pedig ez előnyösen megrövidített, de azért semmi lényegest nem mellőző alakban.

Mi újság?

A király e hó 27-én délután Bécsből Prágába utazott, hogy jelen legyen a trónörökös által vezényelt hadigyakorlatoknál. Ő felsége reggel 7 órakor jelent meg a gyakorlaton, mely Prágától két mért földnyire folyt. Esti 7 órakor már visszautazott Bécsbe.

József főherczeg néhány napra visszatért a vidékről szemle-utjából a fővárosba és jelen van a Rákoson folyó nagy hadgyakorlatoknál. Ezek végeztével ő fensége folytatni fogja szemleutját a honvéderületekben, hol örömmel várják a népszerű főparancsnokot. Mennye napéru a főherczeg honvédei körében, annak érdekes példáját írják N.-Kanizsáról, hol a főparancsnokot, mikor a táborban mulatozó vitézek tánczát nézte, a honvédek egyetvör éljenek közt vállukra emelték, azután pedig egyik közvitéz odaállott ő fensége elé s a következő bakavassal köszöntött fel:

Kivánom, hogy az isten éltesse
Minden bubánatát tőle messze vesse,
Az élők seregéből még most ki ne vesse,
Nagy, hosszú életre az isten segélje.

Mily czíra tollal rakva az pávának farka,
Annyi szerencsével, áldással teljék meg marka.

Mily zavaros árja az tengernék,
Annak hosszu partján hány kövek hevernek,
Annyi vig napokat ő cs. és kir. József főherczeg éljen!

A külügyminiszteri válság még mindig nincs elintézve. Gr. Andrassy Gyula e hó 26-án Gasteinba utazott, hol Bismarck herczegét látogatta meg, s vele együtt kirándulást is tett Bocksteinbe. E hó 28-án aztán visszautazott Bécsbe. Hír szerint Bismarck herczeg viszonzni fogja Bécsben a látogatást. Vajjon e látogatás a két kancellár közt fennálló személyes barátsággnak tulajdonítható-e, vagy politikai jelentősége van — azt sokan magyarázzák most. Gr. Andrassy utódját illetleg azonban megapadt az emlegetett kiválasztottak száma. Most egész határozottan emlegetik, hogy báró *Haymerle*, monarchiánk római követé lesz az új külügyminiszter. *Kállay Béni*, a kelet-rumélia nemzetközi bizottság tagja pedig, ki pár nap óta Bécsben időz, külügyi államtitkár lesz, és a keleti ügyek előadója.

A király és a francia vendégek. A margitszigeti ünnepélyt megelőző lakomán Laurencz szép

felkészítőt mondott a királynak, s fölkerete a főpölgarmestert, juttassa e hódolati nyilatkozatát az uralkodó tudomására.

Tűr tábornok e hó 20-én Párisba utazott, s csak az őz végén fog visszatérni. A tábornok, ki az utóbbi hetek alatt minden idejét az „Arrogante”-ünnepekre rendezte szentelte, most a Panama-csatorna ügyében megy Párisba, hogy értekezzen Lessep-sel, mielőtt ez Amerikába utaznék.

Munkácsy Mihály a közlebbi napokban Szolnok vidékére jár, több festő társaságában. Szolnok vidékét általában szeretik fölkeresni a festők, mert gazdag érdekes és eredeti festészeti motívumokban. Munkácsy sok vázlatot akar készíteni itthon időzése alatt s alkalmasint e látogatás benyomásai közül szolgál majd alapul valamelyik legközelebbi festményéhez.

Benczur Gyula, a müncheni képzőművészeti akadémia jeles tanára is itthon, Kassán időz, a szülői háznál. Utóbbi időkben a bajor király halmozta el sok mindenféle megbízással. Bizalmában részesíti a jeles fiatal művészt, gyakran sétál vele együtt a parkban, s ilyenkor — például — ha lát, hogy fesse le. Ez által van annyira igénybe véve Benczur, hogy utóbbi időkben nagyobb művet nem is készíthetett.

Horváth Mihály siremleke a kerepesi-ut melletti temetőben méltó lesz a nagy történetíróhoz. Az elhunyt író öccse, a magyar kir. államasutak igazgatója, Huszár Adolf szobrász által készített Horváth Mihály mellszobrát, mely a siron gránittalpazatra fog állíttatni. Az egész sirhalomt azután csinos vasrészeggel kerítik be.

Mac-Mahon nálnok. Mac-Mahon tábornagy, Franciaország volt elnöke, e hó 17-én családjával együtt Bécsbe érkezett, s onnan már másnap elutazott Felső-Magyarországba, a trencsén-templaci furdóba.

A spanyol király házassága. Alfonz király e hó 22-én találkozott Aracomban kiválasztott jegyesével Krisztina főhercegnővel. A királyt ez utra Tetan herceg külügyminiszter és Sesto herceg kísérte. Alfonz király a megérkezés után azonnal látogatást tett a Bellegarde-villában, hol a főhercegnő van szállva mostoha anyjával, Erzsébet főhercegnővel. A látogatás esti 7 óráig fél tízig tartott. Uszonna volt, aztán kikocsiztak. Reggelire ismét a Bellegarde-villába ment. A reggeli után a király a két főhercegnővel egyedül maradt a kertben. Este ismét látogatást tett. Erzsébet főhercegnő a királynak ajánlotta Krisztina főhercegnő gyöngyökkel kirakott arczképét. A bizalmas jellegű beszélgetésekből nem jutott nyilvánosságra semmi, de annyi tudva van, hogy az egybekelést nem akadályozta több semmi, s november havában meg fog történni.

A „Kincsem” újabb diadala. Blaskovics Ernő világhírű paripája aug. 25-én a majna-frankfurti gyepen győzedelmeskedett. A hesseni díjat nyerte meg. Ellenfelei voltak a hg. Hohenlohe-istálló egyik legkitünőbb lova Blue-Rock és gr. Henckel „Littlé Digby”-je.

Magyar kormányzó Örményországban. Angol lapok hírei szerint, a porta a magyar származású Skander béget nevezte ki Örményország katonai kormányzójává. Skander bég nem rég abban a gyannban, hogy összeesküvést szít a szultán ellen, befogadott, de a mint látszik, nemcsak nem bizonyult rá semmi, hanem a legteljes bizalmat is megnyerte. Skander bég nem más, mint Rómer András, kinek arczképét lapunk is közölte.

A panamai csatorna ügye sok akadályba ütközik, nevezetesen az Egyesült-Államok kormánya nem szivesen nézi, hogy európaiak akarják létesíteni. Lesseps e napokban körlevelet bocsátott ki, tudatva, hogy a 800,000 részvényt sem irták alá mind. A csatorna létesítésének ellenségei tulozsak az építés költségeit, s jövedelmét kevéssé szabják. Lesseps azonban meg van győződve, hogy sikerülni fog a Panama-szoros áttnesztése. Azért Couroux mérnök a helyszínére megy és tanulmányozni fogja a tervet. Jelenti továbbá Lesseps, hogy ő maga is Amerikába

hajózik, hogy az Egyesült-Áll mok kormányáról hirdetett ellenségeskedést megzafolja. Az aláírók visszavehetik minden levonás nélkül a lefizetett összeget, de előjoguk lesz későbbben az aláírása. A föl nem vett összeget a francia bankban helyezik el. A csatorna ügyének állapotáról két hetenkint értesítést fognak közölni. Lesseps csak visszatérése után alakítja meg a keresátsókat.

Orvosok karaszatnek Boszniába. A közös miniszteriumnak értesítése szerint, Boszniában a kerületi hatóságok székhelyein, kerületi községi orvosi állomások fognak fölállíttatni, 900 frt évi fizetéssel. Ezen állomások az esetben, ha azokra orvosok vannak az egyetemes gyógyászat tudorai nem jelentkezőknek kell számban, sebészekkel is betölthetők, kiknek évi fizetése 720 forint. Az állomások a szerajevói országos kormány által fognak betölteni, az alkalmazás ideiglenes jellegű s két évre szól.

Fölzszakgató vasúti sinek. A Bécsből Budapestre jövő személyvonat utasai e hó 28-n a hajnali órákban borzasztó veszélynek voltak kitéve. Göd és Dunakesz közt eddig ismeretlen tettesek a sineket fölzakgatták. De a reggeli viláossággnál a vonatvezető észrevette és megállította a vonatot. Az utasoknak a második vonat megérkezéseig kellett várnia. A gonosztevők kikutatására azonnal megindították a vizsgálatot.

Ajánlkozás. Egy, az egyetemet jeles sikerrel végzett tanárjelölt elvállal nevelőiséget, s több évre is lekötötte magát. Teljesen jártas a gymnázium és a reáltanoda valamennyi tantárgyában, s a francia nyelv és zongorázás elemeiben is képes oktatást adni. Bővebb értesítést nyerhetni Budapestben, VIII. ker. Stáció utca 1-sz s. a. II. em. 22 ajtó, hova a levél által történő megkeresések is intézendők „Tanárjelölt” czim alatt.

Két iskolás fiu, gymnasiumi vagy reáliskolai, teljes ellátást nyerhet egy budapesti családnál, hol tanulmányaikban is gondos vezetőre találhatnak. Bővebb felvilágosítást nyerhetni e lapok szerkesztőségében.

Halálozások.

Almási báró Rudics József, a magyar tud. akadémia tiszteleti tagja, Bács-Bodrogmegyének harmincz éven át öt ízben főispánja, s összesen ötven évig tisztviselője, ugyane megyének 1832—36-iki országgyűlési követe, meghalt 88-ik évében B. Almásban. A tudományokért, irodalomért és művészetekért sokat áldozó derék hazafi szállt benne a sirba. Bács-megyében, hol nagy birtokai vannak, mint földművelő és dunszagdag ember egyaránt sok jót cselekedett. E század első évtizedeiben sok irodalmi mű megjelenését segítette elő, s maga is adott ki egy-két költeményt „Koszorú” czim alatt. A tud. akadémiának szintén egyik áldozatkész pártfogója volt, s 1873-ban választotta meg tiszteleti tagjának; a budapesti egyetem pedig nemrég — bölcsészettudori éves jubileuma alkalmából — díszoklevéllel tisztelte meg. Az öreg Rudics a nemzeti színháznak is törzslátogatója volt, állandóan páholyt tartott, s ha a fővárosban időzött, alig mult este, hogy az előadásokat végig ne nézte volna. Fia b. Rudics József országgyűlési képviselő. Temetése e hó 23-án a legnagyobb részt ment végbe Bács-Almásban.

Elhunytak közt ment végbe Bács-Almásban. Péter-czy Ferencz, 1848—49-iki honvéd, híres lovas, s a nemzeti lovarda lovasz mestere és lovagló tanítója, 58 éves korában. — Farkas János, kiliti uradalmi tisztartó, 72 éves korában. — Péchy Kálmán, Ujfehértó város főbírája, 54 éves korában. — Stépan József, sátoralja-ujhelyi tekintélyes polgár és ügyvéd 60 éves korában. — Danilovics Pál, dr. Danilovics Pál egri főorvos édes atyja, 84 éves korában Egerben.

Koller Illésné, szül. Jäger Teréz, Debreczen város előkelő társasköröknek egyik tisztelt tagja, 82 éves korában. — Csatóh Ferencz, szül. Szikszay Jeanette, 33 éves korában Nagyvárádon. — Özv. Hesz Jánosné, szül. Benza Anna 81 éves korában Szolnokon. — Ehmán Ferencz, szül. Kobry Terézia Szekesfehérváron. — Szibenliszt Gizella, néhai Szibenliszt Antal pestvárosi számvizsgáló 18 éves leánya, Budapestben. — Schifter Róza, Schifter Ferencz miniszterelnökségi irodatiszt 17 éves leánya.

Szerkesztői mondanivaló.

Arad. Cs. Á. Verse nem közölhető ugyan, mert még a gyakorlatlanság nyomán viseli magán; de egy biztató szó a jövőre megérdemel, egyszerű alkotáért, őszinte dal-hangjért. — y-f. Ont. „Lapunk több előfizetője és buzgó pártolója kérte föl, hogy írna a Vasárnapi Ujságba? Ez is

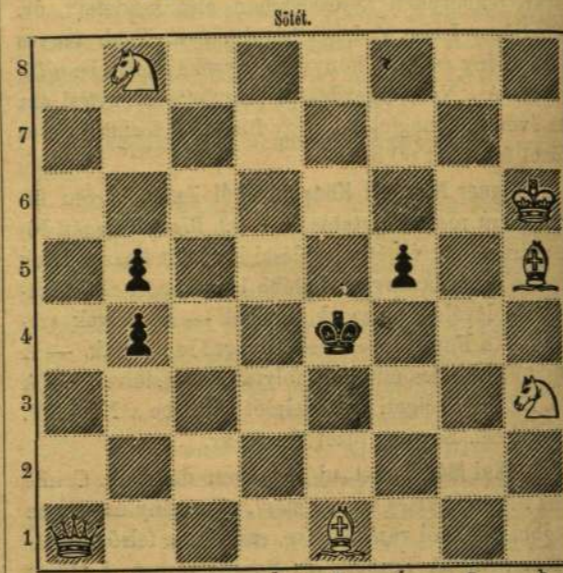
fura. Lapot az előfizetők plebiscitumával szerkeszteni — ez a csudabogar még eddig ismeretlen volt előtünk; Versei egyházi 1. 2. 3. 4. mind igen gyöngök arra, hogy bár „közívánatra is” közölhető volna.

K-vár. K. F. Az elbeszélést megkaptuk, de nem közölhetjük. Tessék rendelkezni a közíráról. P. B. Románéz. Jó ízben van írva; de tartalmilag semmi sincs benne. Leány szereti a legényt, legény nem szereti, leány belehal. Ez így igen vékony tartalom elbeszélő költeményre, ha románéz is.

Kritikán alul. Utca végén... Tündér ifjúságom... Szabadban. Ne kérjétek. Anyámnak. Merengés. — Juhászlegény. Népdalok. A szív. Patak partján. Erdőben. Milyen vagy. Ábránd, egy szöke kis lány után. (Az irodalmi színvonalon alul álló ily kísérlet részlete bírálatába, hibáik kijelölésébe, szerzők utbaigazításába, jó tanácsok osztogatásába nem bocsátkozhatunk; arra időnk nincs s különben is a hol tehetség nem mutatkozik, csak falra hányóknak a borsót.)

SAKKJÁTÉK.

1030-dik számú feladv. A német sakk-szövetség legújabb feladványtornájából.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1025. sz. feladvány megfjtése.

Table with columns for 'Megfjtés.', 'Sötét.', and 'Világos.' containing chess move notations like '1. Vh4-d8', '2. Ke1-d2', etc.

Helyesen fjtették meg: Veszprémben Fülöp József, Gelsen Giesinger Zsigmond, Sárospatakon Gérecz Károly, Nagy-Dobronyban Németh Péter, Kolosvált Sipkés Árpád, Budapestben K. J. és P. H. Igali Svetozár. A kolosvári sakk kör. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Aug. hó.

Table with columns for 'Nap', 'Katholikus és protestans', 'Görög-Orosz', and 'Izraelita' showing dates and events for August.

Tartalom.

Szöveg: II Lajos vaspánczéja. — A virágok. Költemény. Reviczky Gyulától. — Vasuti történetek. II. A pénzés tüssz. Irta Csiky Gergely. — Uj miniszterek Ausztriában. — Brüsszeli jótékonyági ünnepélyről. — Brüsszelből. — Emlékezés az Öbrenovicokról. (Vége). — A Béguin ötszáz milliója. Ferne Gyula regénye. (Folyt.). — Egyveleg. — Francia vendégeink. — A történelmi társulat nagygyűlése Maros-Vásárhelyen. — A magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése. — David Ferencz emlékműve. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: II. Lajos király vaspánczéja. — Az uj osztrák miniszterium tagjai: Gróf Falkenhay Gyula, földmívelési miniszter. Báro Korb-Weidenheim, kereskedelmi miniszter. Dr. Franzák Alajos, tárcza nélküli miniszter. Dr. Stremayr Károly, igazságügy- és kultuszminiszter. — A Szeged és Framerics javára rendezett ünnepély a brüsszeli parkban. — A Place royale s a flandriai grófok palotája Brüsszelben. — Doktor Patzek. — „Az árvis.” Portals J. P. képe, melyet a brüsszeli szegedi segélyalap javára ajánlott. — Francia vendégek: Laurençon Rops.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

HIRDETÉSEK.

Egy hatzozt hasábszót petti sor, vagy annak helye egytszert igatlatnál 15 krajczár; többszöri igatlatnál 10 krajczár. Bélyegül külön minden igatlat után 30 kr.

!!Majdne ingyen!!

A nemrég megbukott nagy angol britania ezüst-gyár csődjének megfontoltságától azon megbízást nyerték, hogy valam nyolc-nalunk letében levő britania-ezüst-át a szállítás s a munkabérek negyed részbeni csekély kárpótlása mellett, elártszunk. Az összeg beküldése vagy utánvét mellett is, csak 6 forint 75 kr. az n, mint szá lltá-á díjért Angliától Bécs s a munkabérek egy csekély részéért, kapja mindenki a kö etkezők, a valódi érték negyed részén tehát majdne ingyen és pedig: 6 db. kitűnő jó asztali kés, britania-ezüstnyéllel, valódi angol ezüst-acéld pengével. 6 legrinomabb villa, britania-ezüst, egy d. rabdól. 6 nehéz britania-ezüst evőkanál. 6 britania ezüst kávéskanál, legjobb min. ség. 1 tőrör britania ezüst levestű. 1 nehéz britania-ezüst levestű. 6 britania-ezüst kenyőgtató. 6 angol Victoria-cseze, leginomabbab vésőve. 2 hatásos britania-ezüst asztali gyertyatartó. 40 b. Valamennyi 40 tárgy a leginomabb britania-ezüstből van készíte, a mely az egyetlen, a világon létező fémek között, mely örökke fehéren marad, s a valódi ezüstől husz évi használat után sem különbözhető meg, amiért kezeség is vállaltatik. 5452 Caim és egyedül megrendelési hely a cs. k. osztrák-magyar tartományok részére: Főraktára az első angol britania-ezüst-gyárnak: BLAU és KANN, Bécs, I. Elisabethstrasse, Nr. 6.

EPILEPSIE

(nehézkör) levő utján gyógyítatik dr. Killiscy-künlleges orvos által Dr dában. (Nevelés). Legnagyobb tapasztalás, mi után eddig több mint 11000 eset lett gyógykezelve. 5 07. A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtáránál kapható: BENICEKZ AKMA. A nők hivatása. Füzeve 1 ft 20 kr

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható

A házi nevelés.

Példákban előadva szülők, nevelők s különösen községi népkönyvtárak számára. Irta Zámolyi Varga Mihály. A TESTI ÁPOLÁS. Ára füzeve 1 ft 50 kr.

Tartalma: Tájékoztató. A gyermek és helyzete. A népek nagy családjaiban. — Az áldott állapot. — A szülői ház szentesaroma. — A számkivetés völgye. — A szülő és szültője. — A baba. — A koma. — A gyermek nevet kap. — Egy lap a természet nagy könyvéből. — Az anyai emlék. — A szoptató dajka. — A uj szültőt mesterség és táplálása. — A száraz dajka. — Az uj szültő ápolása. — A sírás. — A lakhely. — Az emberi test. — A test fejlődése. — Hibás testek. — A gyermek járni tanul. — A himlőoltás. — A tisztaság. — A körmök. — [A szekürítés. — A haj. — A fogak. — A külérzések. — A látó érzék. — A szagló érzék. — Az ízérzék. — A tapintás. — Ne kényeztesük a gyermeket. — A test edzése. — Vigyük a gyermeket szabad levegőre. — A fürdés. — A játék. — A tornászat. — A ruházat. — A táplálék. — Az ital. — Tej. — Viz. — Kávé. — Thea. — Bor. — Sör. — Pálinka. — Az alsó. — Hálószooba. — Az ágy. — Ágyi ruha. — A nemis tévedés. — A betegszoba. — A ravatal.

Vörösmarty életrajza.

Irta GYULAI PÁL. Második javított kiadás. Vörösmarty arczképével. Ára füzeve 2 ft.

E munkát a m. t. akadémia 1868-ban a Marczibányi-jutalommal koszorúta. A jelentés így szól: „Az 1861—66. évkörre szóló Marczibányi 50 arany mellékjutalom Gyulai Pál Vörösmarty életrajza cz. munkájának itéltetett oda, mint a mely a megszereshető adatok legitéletesebb és szorgalmas felhasználásával nyomról-nyomra kísér nagy költők fejlődését a magán és országos viszonyok közt, s ezzel a mivelődésnek nagyon sikerült pragmatikai rajzát állítja az olvasó elé; a költő hatását nemcsak általában a magyar irodalomra és különösen a magyar költészetre, hanem a társadalomra is indokolja és jellemzi; irodalmi történetünk egy kiváló korszakát mesterileg eszteli; mely munka tehát érintet jelessége által, az életrajzi munkák közt szinte első helyet foglal irodalmunkban.”

A Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. ker. egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

Gyógyászati művek.

- Balassa János, Gyakorlati sebészet. Kiadja Kovács Seb. Endre. Füzeve 1 ft 40 kr.
Báron Jónás. A sebészeti kör- és gyógytan alapjai. Füzeve 2 ft 40 kr.
Dillnberger Emil. Gyógyászati vény-zsebkönyv nő- és gyermekbetegségekre. Ford. id. Purjesz Zs. Második a grammulrendszer szerint átdolgozott kiadás. Füzeve 1 ft.
Dillnberger Emil. Gyógyászati vény-zsebkönyv. A bel- és kül-betegségekre, valamint a szem-, fül-, és bőrbajokra nézve; a bécsi iskola szerint. Magyarra fordította id. Purjesz Zsigmond. Második a gramm-ulrendszer szerint átdolgozott kiadás. Füzeve 1 ft 60 kr.
Frommhold Carl. Electrolysis und Electrokatalfis von physikalischen und medicinischen Gesichtspunkt skizziert. Cartonit 2 ft.
Haacke J. H. Dr. A szülézet alapvonalai. Kór-dai gyakoronokok és fiatal orvosok számára. Magyarra ford. id. Purjesz Zsigmond. Köveve 2 ft 80 kr.
Kórrajzok bonczletekkel a gyermekgyógyászat köréből. Közli Köller Gyula és Schmidt Gy. Előszóval Balassa Jánostól. Füzeve 1 ft.
Kovács József tanár Sebészeti kór-dója a budapesti k. mag. egyetemen 1871/2, 1872/3 és 1873/4 tanévben. Közli Antal Géza tr. és Réczey Imre tr. 44 faszettelt ábrával. Füzeve 2 ft 80 kr.
Die chirurgische Klinik des Professors Joseph Kovács an der kön. ungar. Universität zu Budapest in den Jahren 1871—2, 1872—3 und 1873—4 von Dr. Geysa Antal und Dr. Emerich Réczey 2 ft 50 kr.
Kunze. A gyakorlati orvostan kézikönyve. Kidolgozta Szabadföldi Mihály. Füzeve 4 ft.
Purjesz Zsigm. A körisme megállapítására szükséges vizsgálati módszerek. Fz. v 1 ft 20 kr.
— A különös kör- és gyógytan kézikönyve. Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok igényeire nézve. Köveve 3 ft.
Rund Bernát Dr. Orvosi jegyzőkönyvek boncz- és lételekek figyelemmel a legújabb orvosrendőri és orvostörténeti eljárás módra. 50 kr.
Sigmund Károly. Vényminták. Fordította Köber Gábor. Füzeve 50 kr.
Steiner János. Gyermekgyógyászat. Orvosnövendékek és orvosok számára. A második javított és bővített kiadás után magyarra ford. Schulhof Jakab. A szerző által jogositott kiadás. Füzeve 4 ft.
Stockinger Tamás. Utmutatás a sebészeti műszerek elemzésére s bírálatára. 23 táblával. Fv. 3 ft.
Szerelemly Mihály. Vényminta-tár a magyar gyógyszerkönyvhez. Pharmakologiai alapon. Vázsonba köveve 2 ft 60 kr.
Wittmann L. A gyermekápolás rövid kézikönyve tekintettel a hazai viszonyokra. Köveve 1 ft 50.
Wundt Vilmos. Az ember élettanának kézikönyve. Második kiad. Magyarra ford. Török Aurél. 56 szövegbe iktatott faszv. Füzeve 6 ft.
Zetzel Armin. Az alkati bujasenyv tankönyve, orvosok és orvostanhallgatók számára. Ford. Purjesz Zsigmond Füzeve 4 ft.

LÉNÁRD ÉS GERTRUD.

Könyv a nép számára. PESTALOZZI HENRIKTŐL. Magyarította ZSENGERI SAMU. (A szerző életrajzával.) Három kötet egy kötetbe angol vázsonba köveve 2 ft.

Glycerin-Crème

a legjobb bőr- és arczisztító-szer. Több év óta hatályos szernek bizonyult seplő, napésítés, folt, bőrbaj és kelesek ellen. Ez egy igen sikerült egyesítés a legértatlanabb szerekek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabb teszik, hanem annak fiatalági frissességét is megőrzik. A folyékony glycerin-crème elterjedt az eddig közönségesen használt glycerin-illat-szerekkel, melyek a glycerin-nak kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 ft 30 kr.

Legfinomabb glycerin-zsappan

glycerin és illatos növényekből, különösen tisztítja, élénkíti a bőrt, általában a finom piperezsappan minden kiváló előnyeivel bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb Poudre de riz)

a bőrnek a leggyöngödébb fehér színt adja, és ártatlanul mellőzi mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknél, egy férfialnál is, borotválás után, nagy mennyiségű hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 ft 30 kr.

Kézmosó-por

mandulazsappan és spermacsból készült, a legértatlanabb arcz- és kézbe tisztító szer. Egy doboz 50 kr.

Amerikai kantsk-lynksemgyörök és essentia.

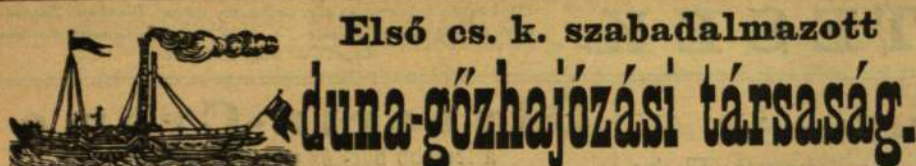
Ára 60 kr. Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, Budapest, király-utca 12. szám. 5429

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

Falusi Könyvtár.

- Egy-egy kötet füzeve 50 kr.
1. Magyar méhészkönyv, vagyis utmutatás a sikeres méhnyerségre, tekintettel a különböző tenyésztési módokra. Irta dr. Farkas M.
2. Úgyes Mari, a kis konyhakertész, vagyis alapos oktatás a zöldségtermesztésben, Metzger műve után magyarítá István bácsi.
3. Takarmány-növények ismertetése és tenyésztése, rétmívelési és takarmányozási naptárral és számos faszvénnyel felvilágosítva. Irta dr. Farkas Mihály.
4. Kereskedelmi növények művelése. Nevezetesen az olaj-magú, fonalbeli, festő- és egyéb gyáraknak való végre a közhasznú fűszerez növények miképpen termesztéséről szóló kézikönyv. Irta Reischer Endre.
5. Juhtenyésztés és gyapjúismeret, a juhtenyésztés ismeretével és gyógyításmódjával. Irta Reischer Endre.
6. Gyakorlati és elméleti sertésenyésztés. A magyar gazda-közönség használatára. Saját tapasztalata nyomán írta Dely Mátyas, az k. Debreczen város állatorvosa stb. Második kiadás.
7. Apró majorság vagyis: a baromtienyésztés foglaltja. Hóni és külföldi tekintélyek nyomán saját tapasztalásaival bővítve. Irta dr. Farkas Mihály. Számos faszvénnyel.
8. A bogyar-gyümölcs tenyésztése. Irta Farkas Mihály.
9. A dinnyetenyésztés foglaltja és legjelecebb honi és külföldi csemegéjei ismertetése. Irta dr. Farkas M. földbírtokos. Eredeti ábrákkal.
10. A szarvasmarha-tenyésztés. Irta Kégy S.
11. Eperfa- és selyemhernyó-tenyésztés. Irta Aron Ede.
12. Szarvasmarha hasznóvétele. Irta Kégy S.
13. A szőlőművelés kétfajta. Irta dr. Perlaty M.
14. Borászati vagyis pinzegazdasági kated. Irta dr. Perlaty Mihály.
15. Miként emelhetjük gazdaságunk jövedelmét. A földmívelő nép számára. Irta Réti.
16. Népszerű és a gazdaság minden ágaira vonatkozó mezei gazda naptár, az uradalmak tisztjei számára. Egy, a marhavész távozott és elűző rövid jegyzettel. Ring Adorján által összeállítva.
17. A tengeri nyúl tenyésztése, Közlí Grubicz Gyéz előszóval ellátva Korizms László.
18. A lótenyésztés mint a mezei gazdasági állattenyésztés egyik ága. Az ez irányban megjelent legjelecebb szakmunkák felhasználása mellett. Irta Kodolányi Á.
19. Állatorvosi jó tanácsok. Első könyv: az állat és lételek. Saját tapasztalása nyomán írta Dely Mátyas.
20. A földmívelés alapelvei. Franciaából Viktor Rendu után közli Grubicz Gyéz.
21. Állatorvosi jó tanácsok. Negyedik könyv. A betegsértés orvoslása. Saját tapasztalása nyomán írta Dely Mátyas.
22. A mező- és kertgazdaságra káros rovarok ismertetése és azok irtásmódja. Számos faszvénnyel ábrával. Irta dr. Nyáry Ferencz.
23. A gyümölcsfatenyésztés cseréj- és faedényekben és az így s a szabadföldben nevelt törpefák okserű, vagyis növényéletlani alapokon nyugvó metzése, írta Kodolányi Antal. — 27 faszvénnyel.
24. Állatorvosi jó tanácsok. Második könyv: A beteg-állat-gyógytan, szülészet és hullavizsgálás. Saját tapasztalása nyomán írta Dely Mátyas.
25. A gasda, kertész és erdősz leghasznosabb barátai az állatok között. Dr. Gloger L. W. C. műve nyomán írták Sporzon Pál és Eöner Sándor.
26. Gazdasági trágalyom, vagyis a trágyázás alapelvei. A magyar gazdaközönség számára írta dr. Nyáry Ferencz.
27. Gazdasági számvitel kisebb birtokosok számára. Egy toldalékkal: A kisgazdai körök és társulatokról. Irta Kodolányi Antal.

Első cs. k. szabadalmazott

duna-gőzhajózási társaság.

MENETTERV

a személyszállítóhajókról 1879. évi május 3-tól további intézkedésig.

POSTAHAJO-MENETEK.

LEFELE. FÖLFELE. Bőcsből Budapestre, napk. reggeli 7 óraker. Győről Budapestre, napk. délelőtt 11 óraker. Budapestről Mohácsra, vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtök és pénteken este 11 óraker. Budapestről Zimonyra, vasárnap, hétfőn, kedden, csütörtök, péntek és szombaton este 11 óraker. Budapestről Orsova-Galacra, vasárnap, kedden és pénteken este 11 óraker. Budapestről Zimonyra, hétfőn, kedden, szerdán, péntek és vasárnap reggeli 8 ó. Mohácsról Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán, és szombat n reggeli 8 óraker. Eszékéről Zimonyra, hétfőn, kedden, szerdán, pénteken szombaton és vasárnap reggeli 9 óraker. Eszékéről Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és szombaton reggeli 9 óraker. Zimonyról Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és szombaton este 9 óra 30 perczker. Bázisáról Orsova-Galacra, kedden, csütörtök, és vasárnap éjjel 1 óraker. Orsováról Galacra, kedden, csütörtök és vasárnap délelőtt. Gurguváról Galacra, szerdán, pénteken és hétfőn délen. Galacra érkezés, csütörtökön, szombaton és kedden délelőtt. A Budapest-Orsova között közlekedő postahajók a budafok-tétnyi és apostagi állomásokat se lefelé se fölfelé, — az Ercsi, Adony, Tass, Szalk, Harta és Ordás állomásokat pedig csak fölfelé érintik. A Budapest-Zimony között közlekedő postahajók a Budafok, tétnyi és apostagi állomásokat se le-se fölfelé nem érintik. A postahajók a le- és fölfelében a csász. kir. szab. osztrák államvasut vonataival, továbbá az alföldi és pécsi vasutal csatlakozásban állanak. A Budapest-Bécs között közlekedő postahajók a Verőce, Visegrád, N.-Maros, Szob, Párkány, Sütő, Orth és Fischamend állomásokat se lefelé se fölfelé, — a Hainburg, Dövény Piszke és Nyerges-Ujfalu állomásokat pedig csak fölfelé érintik.

SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ-MENETEK.

A Dunán.

Uj-Szönyről Budapestre, naponkint reggeli 3 óraker. Dömösről Budapestre, naponkint, reggel 6 óraker (april 1-től október utoljái 5 óraker reggel). Budapestről Paksa, naponkint délelőtt 11 óraker. Budapestről Mohácsra, naponkint, déli 12 óraker.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, csütörtökön és vasárnap reggel 6 óraker. Szegedről Tételig, hétfőn és pénteken reggel 6 óraker.

A Szávan mindkét part érintésével.

Sziszekről Brodba naponkint reggeli 6 óraker, közte kétszer Zimonyba. Sziszekről Zimonyba, hétfőn és pénteken reggeli 6 óraker. Brodból Sziszekre naponkint reggeli 6 óraker.

A SZERB PART HOSSZABAN (vegyes szolgálát).

Sabáczról Belgrádra, szerdán és vasárnapon délután. Gradistéről Belgrádra, hétfőn, szerdán és pénteken reggel az első zimonyi helyhajó megérkezése után. Belgrádról Milanováttra szombaton reggel.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A GÁZVILÁGÍTÁS.

Népszerű modorban írta MENDLIK ALAJOS. Ábrakkal. Második bővített kiadás. Ára füzve 60 kr.

Die Gasbeleuchtung.

Gemeinschaftlich bearbeitet von ALOIS MENDLIK. Mit Illustrationen. Nach der zweiten ungarischen Auflage. Preis geheftet 60 kr.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

TELJES

FRANCZIA ÉS MAGYAR SZÓTÁR

Írta

MÁRTONFFY FRIGYES.

ELSŐ KÖTET: francia-magyar rész.

Ára füzve 4 frt.

Állatgyógyászat

avagy

a lovak, szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések s egyéb hasznos háziállatok betegségeinek megismerése s gyógyítása.

Állatorvosok, falusi gazdák és gazdatisztek számára

írták

EISENMAYER SÁNDOR és GÖBEL COELESTIN.

Harmadik kiadás.

Számos a szövegbe nyomtatott ábrával.

Ára füzve 80 kr.

RÓMAI RÉGISÉGTAN,

A RÓMAI IRODALOMTÖRTÉNET VÁZLATÁVAL,

BOJESÉN-HOFFA NYOMÁN

a gymnásiumok felsőbb osztályai számára és magánhasználatra,

átdolgozta

ÓKÁNYI PÁL,

tanár.

108 ábrával.

Ára füzve frt 1.40

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.

Írta

HORVÁTH MIHÁLY.

Az új dolgozat második, bővített kiadása.

30. füzet. — Ára egy-egy füzetnek füzve 1 forint.

Horváth Mihály „Magyarország történelme” című nagy munkája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolc nyolc kötetben megjelent — nem szorul ajánlgatásokra vagy dicséretre. Általános el van ismerve, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem cselelt még oly hűven, tárgyilagosan, oly széleskörű szakjáratossággal és oly művészi szép előadással, mint veterán tudosunk. Epen ezért, hazánk ezen legterjedelmesebb történetírának, egy mívelt magyar ember házából sem szabadna hiányzani. Azonban a nyolc kötetes nagy műnek az ára 30 forint, s eddigelé a munka csak együttesen, egészében volt megszerzhető. Sok mívelt magyar embernek kellett emiatt nélkülözni könyvtárából irodalmunk e drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén van, a ki bármily irodalmi műért sem képes egyszerre 30 forintot kiadni. E körülményt tekintetbe véve, határoztuk el, hogy minél több történetkedvelő számára megszerzhetővé tegyük nagy történet-írónk e legnagyobb alkotását. A fentemlített kiadás nyolc kötetét emnélfogva folszítottuk 30 füzetre, melyekből havonként két két füzet fog kiadni. E füzetek egyenként megszerzhetőek. Egy-egy 10 ivre terjedő füzet ára 1 frt. A részletekért való beszerzésnek ezzel tág tere nyílik, s ementül csekélyebb megerősítéssel juthat bárki is a becses mű birtokába.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl.: egész évre — 12 frt, félévre — 6. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt, félévre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt, félévre — 3.

36-dik szám. 1879. BUDAPEST, SEPTEMBER 7. XXVI. évfolyam.

MARGÓ TIVADAR.

TUDÓSAINKNAK örökös panasza, hogy működésükről nem veszt tudomást a világ, különösen nem a külföld művelt nemzetei. Nemzeti nyelvünket alig érti valaki a külföldön, s itthon kevés az a magasabb műveltségű közönség, melynek érdeklődését a szakszérien írott munkák föléleszthetnék. S lehet e panaszokban valami igaz, de bizonynyal sok azokban a tulhajtás. Lehet, hogy nálunk a tudományok iránti érdeklődés csekélyebb és nem oly általános, mint csak Németországban is; lehet, hogy a szaktudósok száma is kevesebb, de mind ennek nagy részben magok tudósaink is okai. Nem tesznek — legalább kevés kivétellel — eleget arra nézve, hogy a tudományt nemzeti szellemben fejlesztve, magoknak erős, tömör közönséget teremtsenek, a mely éber figyelemmel ügyeljen működésükre s rokonszenve biztatásával segítse célra a törekvőt. A helyett a külföld számára irnak, onnan remélve az itthon hiányzó elismerést; a külföld tudományos törekvéseit iparkodnak előre vinni, a nélkül hogy azok szellemét legtöbb esetben fölfogni képesek lennének.

Pedig ime néhány jelesünk példája eléggé igazolja, hogy a derék munka megtalálja a méltatást akkor is, ha magyar tudós írásztalát mondja hazájául. Egy Thán, Szabó, Szily s mások tanúságot tehetnek róla, hogy működéseik nem hagyják érdeklődés nélkül a külföldet akkor sem, ha a „Litterarische Berichten”-s más ilyen surrogatumokat föl nem használják.

Margó is ezen jeleseink közül való. Az ő tudományos kutatásai magokra vonják Európa szaktudósainak élénk figyelmét, s fontosságot, mondhatnók döntő fontosságot, tulajdonitanak azoknak az elsőrangú tekintélyek, mert tudják: hogy Margót kutatásaiban csupán az igazság keresése vezérli, hogy mélyreható kutatásai eredményeit nem közli addig, mig azok minden kétséget kizáró bizonyosságban nem tetszenek föl előtte. Ő maga a legszigorubb bíró tisztét gyakorolja magával szemben, azért bizik meg kutatásaiban a tudományos világ.

MARGÓ TIVADAR.

látjuk már a következő évben szerény orvosnövendék gyanánt kezelni a bonczoló eszközt, s tanulmányozni az emberi test életjelenségeit. Őt évre első doktorátusa után már a másodikot teszi, s 1840-ben a pesti egyetem orvostudorává avatja föl. Hanem ő egyelőre folytatja a tanulmányokat, s a következő két évben már mint a bécsi egyetem hallgatójával találkozunk vele, hol 1842-ben sebésztudorrá s szülész-mesterré promoveáltatik.

Ugy látszik, ekkor mint gyakorló orvos akarta tudományát az emberiség érdeké-